

Technická univerzita v Liberci
FAKULTA PEDAGOGICKÁ

Katedra: KTV
Studijní program: 2. stupeň
Kombinace: Tělesná výchova - zeměpis

Vývoj a struktura sportovních zájmů a pohybových aktivit žáků
základních škol na Havlíčkobrodsku.

Development in the structure of sport interests and locomotive
activities of the pupils of elementary schools in the region
Havlíčkův Brod.

Diplomová práce: 2006–FP–KTV– 199

Autor:
Karel NOVÁK

Podpis:

Adresa:
Šmolovy 199
580 01, Havlíčkův Brod

Vedoucí práce: Mgr. Helena Rjabcová

Konzultant:

Počet

stran	slov	obrázků	tabulek	pramenů	příloh
58	14483	1	22	18	1

V Liberci dne: 9.6.2006

Prohlášení

Byl(a) jsem seznámen(a) s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé diplomové práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li diplomovou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědom povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Diplomovou práci jsem vypracoval(a) samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím diplomové práce a konzultantem.

V Liberci dne: 23.4.2006

Karel Novák

Tímto bych chtěl poděkovat Mgr. Heleně Rjabcové za pomoc a spolupráci při vedení mé diplomové práce a PaedDr. Aleši Suchomelovi, Ph.D. za pomoc při statistických výpočtech.

Dále bych rád poděkoval všem učitelům tělesné výchovy, kteří byli ochotni a souhlasili s pomocí při vyplňování dotazníků. Dík patří také ředitelům všech testovaných škol, bez jejichž svolení by nemohl proběhnout výzkum potřebný k této diplomové práci. A samozřejmě žákům, kteří se ochotně podíleli na vyplnění dotazníků.

Karel Novák

ANOTACE

VÝVOJ A STRUKTURA SPORTOVNÍCH ZÁJMŮ A POHYBOVÝCH AKTIVIT ŽÁKŮ ZÁKLADNÍCH ŠKOL NA HAVLÍČKOBRODSKU.

Resumé

Tato diplomová práce se zabývá výzkumem a srovnáním struktury sportovních zájmů a pohybových aktivit žáků na třech vybraných základních školách v Havlíčkově Brodě a jejím následným porovnáním s již zjištěnými daty v Olomouckém kraji a v Havlíčkově Brodě v roce 1997. Dále poskytuje obraz o účasti žáků základních škol v organizovaných i neorganizovaných mimoškolních aktivitách. Pro výzkum byl použit standardizovaný dotazník ověřený i v zahraničí. Na základě vyhodnocení výsledků vyplynulo, že zapojení mládeže do pohybových aktivit je nedostatečné z hlediska významu pohybu pro zdravý vývoj jedince a že pořadí zájmů vykazuje při srovnání s již zjištěnými daty až na výjimky poměrně velkou stabilitu.

Klíčová slova: zájem, pohybová aktivita, období pubescence

DEVELOPMENT AND STRUCTURE OF SPORT PREFERENCES AND MOVEMENT ACTIVITIES OF ELEMENTARY SCHOOL PUPILS IN THE HAVLÍČKŮV BROD REGION.

Summary

This diploma thesis concentrates on the research and on the comparison of sport preferences and movement activities structure of pupils attending three elementary schools in Havlíčkův Brod. The collected data were compared with the data acquired in Havlíčkův Brod in 1997 and with the data from Olomouc region. My diploma thesis further provides a view of the participation of the pupils in both organized and unorganized after school activities. The research was conducted using a standardized questionnaire which is also used abroad. After

analysis of the results it is obvious that the participation of the youth in the movement activities is insufficient, especially if we consider the importance of movement activities for a healthy development of an individual and that the priority list is in comparison with the acquired data rather stable.

Key words: interest, movement activity, pubescence period.

DIE FORSCHUNG UND DER STRUKTURVERGLEICH DER SPORTINTERESSEN UND BEWEGUNGSAKTIVITÄT DER SCHÜLER IN DEN GRUNDSCHULEN IN HAVLÍČKŮV BROD.

Zusammenfassung

Diese Diplomarbeit beschäftigt sich mit der Forschung und dem Strukturvergleich der Sportinteressen und Bewegungsaktivität der Schüler in den ausgewählten Grundschulen in Havlíčkův Brod. Neue Daten vergleiche ich mit den bereits festgestellten Daten aus der Region Olomouc und Havlíčkův Brod aus dem Jahr 1997. Sie bietet einen Einblick in das Teilnehmen der Schüler an außerschulisch organisierten sowie unorganisierten Aktivitäten. Der standardisierte Fragebogen für diese Forschung wurde auch im Ausland überprüft. Die Auswertung hat ergeben, dass die Bewegungsübungen für die gesunde Entwicklung mangelhaft sind. Die neuen Erkenntnisse sind im Vergleich zu jenen aus dem Jahre 1997 bis auf kleine Ausnahmen ähnlich und die Struktur des Sportinteresses ist stabil.

Die Schlüsselwörter: s Interesse, e Bewegungsaktivität, e Pubertät

OBSAH

Úvod.....	8
1 Syntéza poznatků	10
1.1 Problematika volného času	10
1.2 Vymezení pojmu zájem	10
1.3 Zájmy tělovýchovné a pohybová aktivita	12
1.4 Historie výzkumu zájmové činnosti	15
1.5 Charakteristika období pubescence	16
2 Cíle a hypotézy	20
3 Metodika výzkumu	21
3.1 Průběh šetření	21
3.2 Charakteristika zkoumaného souboru.....	22
3.3 Statistické zpracování výsledků.....	22
4 Výsledky a diskuze	24
4.1 Organizované a neorganizované aktivity.....	24
4.2 Hlavní oblasti struktury sportovních zájmů.....	25
4.2.1 Jednotlivá sportovní odvětví – chlapci	25
4.2.2 Jednotlivá sportovní odvětví – dívky.....	29
4.2.3 Disciplíny sportovní gymnastiky	32
4.2.4 Atletické disciplíny	34
4.2.5 Sportovní hry – chlapci.....	36
4.2.6 Sportovní hry – dívky	39
4.2.7 Hlavní druhy turistiky	41
4.2.8 Rozvoj pohybových schopností	43
4.2.9 Zaměření pohybové činnosti.....	45
4.2.10 Sportovně technické disciplíny	47
4.2.11 Plavecké disciplíny	49
5 Shrnutí.....	51
6 Závěry	53
7 Literatura.....	56
8 Přílohy.....	58

ÚVOD

Vývoj naší společnosti stále více upozorňuje na to, že další rozvoj demokracie, vzdělanosti a kulturnosti národa není možný bez urychlené a účinné transformace systému výchovy a vzdělávání. Dílčí analýzy školní tělesné výchovy zdůrazňují, že změny v celém školském systému a tím i ve školní tělesné výchově, nemají žádoucí rychlost, komplexnost a intenzitu. Vyskytují se také tendence uskutečňovat změny především v těch oblastech transformace, kde je to snazší, jednodušší a výhodné zejména pro školy a pedagogy, ale méně již pro žáky a pro podmínky realizace nových alternativních programů výuky tělesné výchovy (Frömel, 1999).

V praxi se ukazuje, že na mnoha základních i středních školách je problematika tělesné výchovy často neprávem řešena až na druhém místě po tzv. profilujících předmětech, ačkoliv je všeobecně známo, že vysoká kvalita výchovy a vzdělání není možná bez opravdu účinných forem tělesné výchovy a že i zcela specifické formy sportovní pohybové aktivity mohou školám poskytnout možnost změnit roli žáka v systému výchovy a vzdělání. Již zmíněné odsouvání tělesné výchovy je také často způsobeno smutným faktem, že na školách je tělesná výchova vyučována pedagogem, který tento předmět nemá ve své základní aprobaci.

Dalším faktorem, proč stále vzrůstá důležitost školní tělesné výchovy, je dnešní moderní způsob pojetí života. Dochází ke stěhování lidí do měst a ke stále většímu tlaku na populaci z hlediska časové i psychické náročnosti práce. Dnešní mladá generace je typická svým sníženým zájmem o sport na úkor fyzicky nenáročné zábavy, jako jsou televize, počítače atd. Z toho vyplývá, že velká část dnešní populace bohužel trpí nedostatkem pohybu, tzv. hypokinezí, která je předpokladem pro vznik tzv. civilizačních chorob. Proto by se měl zájem o sportovní aktivity budovat prvotně již v tělesné výchově na mateřských, základních a středních školách jako nejlepší a nejlevnější prevence před těmito chorobami.

Přestože i do našich škol pronikají nové, alternativní přístupy k vyučovacímu procesu, je zlepšení situace v tělesné výchově bohužel mizivé.

Dalšími příčinami jsou i ekonomické a politické problémy, časté zhoršení mezilidských vztahů ve školském prostředí, platové podmínky učitelů a s tím související potřeba mimoškolních pracovních výdělků a odchodu kvalitních pedagogů do jiného zaměstnání. Je třeba si uvědomit, že na vytváření zájmů o sportovní aktivitu se velkou měrou podílejí právě učitelé tělesné výchovy, kteří svým přístupem k výuce tělesné výchovy, mohou velmi výrazně přispět k rozvoji sportovní pohybové aktivity a sportovních zájmů žáků. Proto je velmi důležité diagnostikovat stávající zájmy žáků, a tak dopomoci ke zlepšení situace ve školní tělesné výchově.

V diplomové práci jsem se rozhodl zjistit strukturu sportovních zájmů a pohybové aktivity žáků druhého stupně základních škol v místě mého bydliště a porovnat zjištěná data s údaji zjištěnými v minulosti ve stejném regionu a s daty naměřenými v Olomouckém kraji. Vyzkoumat tak rozdíly ve vývoji struktury sportovních zájmů v čase a porovnat výsledky s rozsáhlejším souborem. Výzkum proběhl pomocí standardizovaného dotazníku na třech základních školách v Havlíčkově Brodě v období od října do prosince 2005.

1 SYNTÉZA POZNATKŮ

1.1 Problematika volného času

Volný čas bychom mohli definovat jako čas, v němž člověk svobodně volí a dělá takové činnosti, které mu přinášejí radost, potěšení, zábavu, odpočinek, které obnovují a rozvíjejí jeho tělesné a duševní schopnosti, popř. i tvůrčí schopnosti, čas, v němž je člověk sám sebou, koná převážně svobodně a dobrovolně činnosti pro sebe, popř. pro druhé, ze svého vnitřního popudu a zájmu.

S vývojem společnosti se mění pojetí volného času a jeho obsah. V 50.-60. letech tvořil protipól k práci a jeho základní funkcí byl odpočinek, rekreace a oddech za účelem reprodukce pracovních sil, výchovné činnosti tvořily odpočinek. Patřily sem pobyty na čerstvém vzduchu, vycházky a hromadně organizovaná příprava na vyučování. V 70.-80. letech docházelo ke stírání vyhraněnosti mezi prací a volným časem a docházelo k rozvoji bohaté zájmové činnosti i mimo školy. Pro soudobou společnost je volný čas doménou konzumu. Dochází ke snaze získat co nejvíce finančních prostředků i za cenu prodloužené pracovní doby nebo druhého zaměstnání, místo zkracování pracovní doby. Často se stává, že je člověk otrokem svých potřeb, pracuje, ale nemá volný čas.

Do volného času bychom měli zahrnout odpočinek, rekreaci, zábavu, zájmovou činnost, dobrovolné vzdělávání a dobrovolnou společensky prospěšnou činnost. Vzhledem k tomu je velmi žádoucí, aby byl volný čas pedagogicky ovlivňován a to především u mladé generace např. v tělesné výchově nebo ve sportovních či jiných institucích k tomu určených, např. domy dětí a mládeže, sportovní kluby atd. Děti potřebují citlivě a nenásilně vést a vhodně motivovat pestrou nabídkou činností, z nichž by si dobrovolně měly vybrat náplň svého volného času tak, aby docházelo k plnohodnotnému rozvoji jejich fyzické i psychické stránky.

1.2 Vymezení pojmu zájem

Zdá se, že dobře víme, co je to zájem, ale je to právě pojem zájmu, který v psychologii působí velké potíže a je velmi odlišně vymezován (Nakonečný, 2003).

Zájmem se obecně rozumí motiv nebo určitý zvláštní případ snahy. Definice tohoto slova vycházejí z různých hledisek a různí autoři k nim přistupují variabilně. Jedná se o velmi široký pojem, který navazuje a je spjat s mnoha dalšími psychologickými pojmy jako motivace, tvořivost, cíle, postoje atd. Behaviorismus vymezuje tento pojem jako vývojovou tendenci chování, přitahování určitým druhem činnosti. Experimentálně je zájem jistou reakcí záliby.

V době svého vzniku jsou zájmy velmi nestabilní a ve velké míře reagují na změny vnějšího prostředí. Na formování zájmů se podílí celá řada činitelů: pohlaví, věk, výchova, kulturní příslušnost, osobní zkušenosti, sociální postavení, okolní prostředí atd. Nezanedbatelný význam při vzniku zájmů má také pedagogické působení na jedince.

Dle Čápa (1983) jsou zájmy získané motivy, v kterých je zdůrazněn vztah jedince k určitému úseku skutečnosti nebo k určitému druhu činností, projevující se soustředěním pozornosti tímto směrem, poznáváním skutečnosti, realizací příslušné činnosti, uspokojením z ní a nelibostí při jejím omezování.

Specifičnost zájmu, která jej odlišuje od druhých tendencí vyjadřujících zaměřenost osobnosti, spočívá v jeho soustředěnosti na určitý předmět myšlenek a úmyslů osobnosti... Zájem se projevuje v zaměření pozornosti, myšlenek, úmyslů, v potřebě touhy, přáních a vůli. Zájmy jsou proto specifickými motivy kulturní a zejména poznávací činnosti člověka. Zájem je spojen se snahou „blíže se seznámit s předmětem, hlouběji do něho proniknout a nepouštět jej ze zřetele“. Někteří psychologové ho označují za „kognitivní potřebu“. Je to však popisná charakteristika, která neříká nic o tom, jak zájem vzniká a jaký vztah má k potřebám z hlediska genetického (Nakonečný, 1997).

Dle Smékala (2002) můžeme rozlišit různá pojetí zájmů v psychologii: zájem jako pojem totožný s pojmem schopnosti, zájem pojatý jako rys charakteru nebo vlastnost charakteru a zájem chápaný jako specifický psychický fenomén. Základními znaky jsou pak: trvalé zaujetí něčím spojené s činností a poznáváním, které je výběrové, přičemž předmět zájmu je pokládán za něco důležitého (nemusí být vždy nutně spojován s pozitivním hodnocením, např. zájem ateistů o

náboženství) a zabývání se jím je preferováno aktivitami. Autor předpokládá, že v zájmech se spojují: mobilizace pozornosti, citový vztah a snahová tendence.

Vývoj zájmů nekončí v podstatě nikdy a je také podmíněn mnoha faktory: kulturou, nadáním, zvyky, výchovou atd., i když zájmy v pozdějším věku nabývají trvalejších podob. Neustále dochází k jejich výměně a větší či menší specializaci (Košťál, 1987).

Zájmy můžeme rozdělit do mnoha oblastí např. dle Košťála (1987):

- individuální
- společenské
- skupinové
- třídní

nebo dle Říčana (1982):

- poznávací
- sociální
- estetické
- rukodělné
- obchodní
- o hmotný materiál
- o přírodu
- technické
- výtvarné
- sportovní

Z již napsaného jasně vyplývá, že zájmy se u jednotlivců výrazně liší v závislosti na individuálním celkovém založení osobnosti, prostředí, ve kterém žije, sociální sféře, ve které vyrůstá, sociálních skupinách, se kterými je v kontaktu, vzdělání, výchově atd., a proto zájmy mohou vypovídat mnohé o osobnosti člověka i o prostředí, ve kterém tráví svůj život.

1.3 Zájmy tělovýchovné a pohybová aktivita

Tělovýchovné zájmy můžeme obecně definovat jako určité zaměření jedince na danou oblast tělesné výchovy popřípadě sportovního odvětví.

Zájmy jsou založeny na potřebách a tvoří velmi důležitou podmínku tvůrčí a motivační činnosti. Zájem o pohybovou aktivitu vyplývá z uspokojení vrozené potřeby člověka po pohybu. V současné době důležitost této potřeby narůstá díky stále většímu podílu obyvatelstva, které trpí nedostatkem pohybu – hypokinezí. Stejně jako zájmy obecné vyplývají i zájmy sportovní z vnějších životních podmínek a jsou determinovány různými faktory: vzděláním, profesí, rodinou, roční dobou, tradicí atd. Zájmy jsou relativně snadno ovlivnitelné, avšak platí, že bez jejich dalšího rozvoje může dojít k jejich zániku, popřípadě při příliš velké snaze zájem ovlivnit k tzv. bumerangovému efektu, tj. naprostému odmítnutí ze strany žáka.

Dle Frömela (1999) je sportovní zájem vnitřní motiv a zaměření člověka na určitou sportovní oblast, vedoucí k uspokojení sportovních potřeb či dosažení určitých kulturních hodnot.

Pohybová aktivita je komplex lidského chování, která zahrnuje všechny pohybové činnosti člověka. Je uskutečňována zapojením kosterního svalstva při současné spotřebě energie (Frömel, 1999). Přičemž jí autor dělí na organizovanou, vedenou učitelem, trenérem či cvičitelem, a neorganizovanou (spontánní), volně a bez pedagogického vedení (většinou emotivně podmíněnou) prováděnou pohybovou aktivitu.

Ve sportovní oblasti znamená zájem specifickou zaměřenost poznávacích procesů na určitý předmět, osobu, činnosti nebo určitou oblast jevů, které souvisejí se sportovní činností. Tato zaměřenost je zpravidla spojena se snahou o jejich bližší a hlubší poznání a s určitým citovým stavem. Určité vyhraněné zájmy o sportovní činnost se postupně diferencují od celkového všeobecného zájmu o tělesný pohyb, který vznikl na základě vrozené potřeby pohybu. Mohou však vznikat i přímo, např. zájem o všestrannou tělesnou přípravu u sportovců vzniká zprostředkovaně jako dílčí zájem o činnost nutnou k úspěchu. Vedle hlavního zájmu se tak shromažďují různé zájmy dílčí, vedlejší. Činorodost zájmů je závislá na jejich zpevňování a dalším rozvíjení (Macák a Hošek, 1989).

Výběr činností je podle Prášilové (1978) založen na dvou základních potřebách:

- potřeba pohybu

- potřeba výkonu

Prášilová (1978) dále vyjadřuje názor, že při formování osobnosti žáka hraje jednu z nejdůležitějších rolí výchova k trvalé pohybové aktivitě a měla by tak patřit k základním úkolům školní tělesné výchovy. Vyzdvihuje také motivaci k pohybovým činnostem jako dobrý prostředek pro upevnění a zafixování zájmů mládeže o určitou pohybovou činnost, kterou potom žák provozuje i ve svém volném čase.

Frömel (1995) zdůrazňuje, že probuzení zájmů (tedy i jeho vznik) je velkou měrou závislé na schopnostech pedagoga vhodně motivovat žáky pro určitou činnost. Pro účinné ovlivňování zájmů je nutné znát potřeby, ze kterých se zájem rodí, na čem je založen a z jaké skupiny hodnot vychází. Přístup a motivační prostředky se musí odlišovat v závislosti na věku žáků. Úspěšná motivace mládeže je tedy založena na znalostech charakteristických znaků určitého věkového období, tj. na znalostech osobnosti daného žáka a jeho stupni vývoje. Úkolem učitele ve školní tělesné výchově je zájmy vzbuzovat, udržovat a dále je rozvíjet.

Za nejzávažnější indikátory **sportovních zájmů** považujeme dle Frömela (1999):

- Preferenci určitých sportovních odvětví, disciplín, pohybových činností či zaměření pohybové činnosti.
- Zapojení v organizované pohybové aktivitě v rámci sportovních klubů a dalších institucí.
- Rozsah a charakter sportovní pohybové aktivity.
- Míru uspokojení ze sportovní pohybové aktivity.
- Míru zvládnutí určité sportovní činnosti.
- Míru vědomostí o určité sportovní činnosti.
- Vynakládání času a peněz na sportovní pohybovou aktivitu.

Za nejdůležitější indikátory **sportovní pohybové aktivity** Frömel (1999) považuje:

- Strukturu, objem a intenzitu pohybové aktivity.
- Poměr pohybové a sportovní aktivity.

- Účast v organizované pohybové aktivitě.
- Míru zvládnutí určité sportovní činnosti.
- Míru vědomostí o určité pohybové činnosti a celkově o tělesné kultuře.
- Vztah mezi sportovními zájmy a realizovanou pohybovou aktivitou.
- Vztah k pohybové aktivitě.
- Míru uspokojení z pohybové aktivity.
- Vynakládání času a peněz na pohybovou aktivitu.

1.4 Historie výzkumu zájmové činnosti

Jeden z nejrozsáhlejších výzkumů, který se zabýval tělocvičnými aktivitami u nás, byl výzkum prováděný na přelomu 60. a 70. let pod vedením Kreipla (1973). Jednotlivé typy pohybových aktivit byly zastoupeny však pouze kategoriemi: míčové hry, všestranná tělocvičná aktivita a ostatní aktivita. Jednalo se o výzkum zaměřený na dospělé věkové kategorie.

Rozsáhlejším výzkumem zájmů se zabýval Hrčka (1978), i přestože počet respondentů byl nižší než u předchozího výzkumu. Respondenty byli dospělí cvičenci, většinou organizovaní v ČSTV, na hromadných vystoupeních v Praze. Pomocí dotazníku byly zkoumány preference tělocvičných aktivit podle čtyř různých kritérií. Tyto kategorie tvořily: obliba podle věkových odlišností, podle pohlaví, podle rodinného stavu a podle převládajícího zaměření.

Dalším významným projektem bylo zkoumání zájmů žáků středních škol pod vedením Bokůvky (1990) na konci 80. let. Respondenty byli žáci středních škol v Olomouci a Jihlavě.

Vzájemnými vztahy mezi sportovními zájmy žáků od 10 do 13 let se zabýval na počátku 90. let Frömel (1994). Na tento výzkum navázal v roce 1995 dalším šetřením, jehož se účastnilo 7000 respondentů. Dotazovaní byli žáci druhého stupně základních škol, studenti středních a vysokých škol a učitelé tělesné výchovy. V roce 1998 pak proběhlo další rozšiřující šetření, kde došlo i k využití mezinárodní spolupráce s polskou a slovenskou stranou.

V současnosti probíhají další výzkumy zaměřené na zájmy ve sportu, a to především na Palackého univerzitě v Olomouci a na Univerzitě Karlově v Praze.

Vzájemné porovnání zjištěných výsledků v jednotlivých obdobích a jednotlivými autory znesnadňuje jejich rozdílné pojetí a rozdílná preference cílů výzkumu. S jednotností dotazníků a vzájemnou kooperací mezi jednotlivými vědeckými pracovníky, která umožňuje provedení srovnávacích a longitudinálních výzkumů se setkáváme opravdu jen v malé míře.

1.5 Charakteristika období pubescence

Dle Čelikovského (1990) je období pubescence z hlediska vývoje motoriky nejbouřlivější fáze přeměny dítěte v dospělého člověka. Zvláště silně se zde projevuje nerovnoměrný vývoj. U děvčat nastává vlastní puberta poněkud dříve než u chlapců. Rychtecký a Fialová (2004) toto věkové období vymezili jako věk mezi 10 až 15 rokem života.

Období dospívání silně ovlivňuje motoriku, protože růst kostry a svalstva, zvláště končetin, je nerovnoměrný a překotný, dochází k disproporcionalitě, která se projevuje i v pohybu. Paže a dolní končetiny bývají dlouhé a slabé. Trup je malý a nevyvinutý. Ve druhé fázi pubescence, která u hochů přichází později než u dívek, vznikají již typické ženské a mužské morfologické znaky, jednotlivé růstové disproporce se vyrovnávají (Čelikovský, 1990).

Dle Čelikovského (1990) všechny růstové nerovnoměrnosti v organismu pubescence ovlivňují jeho motoriku. U některých pubescentů (zvláště u těch, kteří pravidelně necvičí) dochází k značenému zhoršení koordinace. Odráží se to hlavně v obratnostních dovednostech (pohyby jsou nekoordinované, neohrabanost je výrazná obzvláště při akrobacii, v průpravné gymnastice). Setkáváme se zde s pohyby, jež výstižně charakterizuje termín klátivé. Určitý cvik naučený v prepubescenci někdy bývá pro cvičence velmi obtížný. Čím rychlejší růst a čím větší je somatická disproporcionalita, tím nápadnější jsou při tělesném pohybu nekoordinované znaky. Při posuzování poklesu motoriky nemůžeme vycházet jen z disproporcí tělesných, ale je nutno brát v úvahu psychický stav pubescenta, labilnost jeho nervové soustavy.

Dle Rychteckého a Fialové (2004) období pubescence patří mezi klíčová období ve vývoji psychiky. Hormonální aktivita ovlivňuje emotivní vztahy a

projevy pubescentů k sobě samotným, k druhému pohlaví, ke svému okolí. Může působit pozitivně i negativně na jejich chování v učené, pracovní i sportovní činnosti. Pubescence naznačuje i proces pozdějšího osamostatňování. Vztahy k rodičům se uvolňují a pubescenti si vytvářejí nové a širší společenské vztahy. Úsilí o nezávislost se vzrůstající kritičností je příčinou, že žáci a studenti již nejsou ochotni plnit bez výhrad své povinnosti. Ve škole jsou proto časté projevy neposlušnosti, někdy drzosti a negativismu. Příznivý formativní vliv na pubescenty má tělesná výchova a sportovní aktivity. U sportujících pubescentů nacházíme méně studijních problémů i menší procento výskytu společensky nežádoucího chování (delikvence). Silný potenciál spočívá v socializaci i v socializačním a integračním působení na mládež. Tělesná výchova je však také silně ovlivněna vybaveností škol, a tak někdy může být obtížné plně uspokojit zájmy žáků. To se může projevit i v jejich postojích k tělesné výchově i v tom, co od ní pubescenti konkrétně očekávají.

Dle Rychteckého a Fialové (2004) nerovnoměrné a rychlé růstové změny v průběhu pubescence (zaostávání přírůstku svalové hmoty za růstem končetin) mohou vést k diskoordinačním projevům. Zvláště u mládeže s nedostatečným pohybovým režimem. Pubescenti s omezenými pohybovými zkušenostmi se nestačí rychle adaptovat na aktuální rozměry svého těla a mohou mít proto jisté problémy s regulací svalového úsilí a kinestetickým vnímáním polohových změn. Může se to projevit ve zhoršeném provedení dříve osvojených dovedností. Ke konci pubescence se tyto diskoordinační projevy omezují. Jinou příčinou diskoordinace, a tím i snížené docility v osvojování nových pohybových dovedností, jsou výkyvy aktivační úrovně (způsobené emoční labilitou pubescentů) a její neadekvátní nasazení vzhledem k nárokům pohybového úkolu.

Stejně tak Čelikovský (1990) tvrdí, že se u pubescentů zhoršuje hlavně schopnost přesnosti a plynulosti pohybu. Mnohé pohyby, které v prepubescenci byly již harmonické a ekonomické, jsou zvláště v první fázi pubescence těžkopádné a často nekoordinované. Objevují se souhyby a neúměrně velký rozsah pohybu při celostním výkonu. Tím se snižuje hospodárnost pohybu.

Dle Čelikovského (1990) se však pubescent učí pohybům daleko uvědoměleji a je již schopen analýzy průběhu pohybu, umí lépe chápat než

prepubescent. U děvčat bývá někdy patrný strach při nácviu nových pohybových úkolů, které vyžadují určitou dávku odvahy. Pubescent je motoricky neklidný vyznačuje se častými neuvědomělými pohyby, stále zaměstnává ruce, charakteristická je pro něj tzv. nemotivovaná tělesná činnost.

Tyto morfologické disproporce dle Čelíkovského (1990) přispívají k tomu, že se zvláště v druhé fázi pubescence někteří jedinci, hlavně děvčata, vyhýbají tělesným cvičením.

Popsané negativní jevy v motorice vrcholí u děvčat průměrně ve třinácti letech, u chlapců o něco později. Vývojové individuální diferenciacce jsou však značné. Ke konci druhé fáze pubescence, kdy se proporce vyrovnávají a kdy dochází k zvýraznění mužských a ženských anatomických znaků, projevuje se také specifická mužská a ženská motorika. V pohybech mladé dívky převládá zaoblenost, plynulost v přechodech mezi jednotlivými fázemi pohybu i mezi jednotlivými pohybovými celky. V pohybech chlapce se po překonání puberty obrátí větší síla, pohyby nejsou však tak plynulé jako u dívek. Rychlé narůstání síly u chlapců v patnácti letech i později je důvodem k tomu, že chtějí svou sílu projevit v motorických činnostech a snaží se stále ji zvyšovat (Čelíkovský, 1990).

Období po překonání puberty je obdobím pro motorické učení nejen velmi příznivým, ale pro pěstování všestranné tělesné výchovy i velmi důležitým. U mnohých chlapců a děvčat pozorujeme během pubescence jen nepatrné negativní motorické úkazy, nebo nepozorujeme vůbec žádné. Jde hlavně o mládež, která v období prepubescenčním pravidelně a intenzivně cvičila a která i během pubescence provozuje tělesná cvičení v dostatečné míře. U těchto dětí nedochází k takové disproporcionalitě. V somatotypu mívá převahu mezomorfní komponenta. Při pravidelném tréninku někdy vůbec nedochází ke zhoršení koordinace, výkony se naopak zlepšují. U všech pubescentů se pokles úrovně motoriky v činnostech patřících do oblasti každodenní motoriky člověka a lokomočních pohybů projevuje v různé míře (Čelíkovský, 1990).

Pravidelná a dostatečně intenzivní tělesná výchova a sport v prepubescenci a v pubescenci má velký vliv na harmonický průběh dospívání. Růst do délky nepředbíhá u trénovaných růst do šířky tolik jako u necvičících. Žáci, kteří byli nejméně postiženi pubescentními motorickými poruchami téměř všichni již před

obdobím dospívání provozovali intenzívně tělesnou výchovu. Intenzivní pohybová aktivita může značně zmírnit nebo i zamezit disharmonii motoriky v období pubescence (Čelikovský, 1990).

2 CÍLE A HYPOTÉZY

Zjistit strukturu sportovních zájmů z hlediska sportovních odvětví, sportovních disciplín a z hlediska zaměření pohybové aktivity u dívek a chlapců na základních školách na Havlíčkovobrodsku.

Dílčí cíle:

Analyzovat dostupnou literaturu.

Na základě standardizovaného dotazníku zjistit a analyzovat sportovní zájmy mládeže ve vztahu k pohybovým aktivitám ve volném čase a v povinné tělesné výchově.

Porovnat zjištěná data s regionálními výsledky z roku 1997.

Porovnat zjištěná data s výsledky rozsáhlého šetření v Olomouckém kraji publikovaného v roce 1999.

Hypotézy:

1. Předpokládám, že existují výrazné mezipohlavní rozdíly ve struktuře sportovních zájmů mládeže.
2. Předpokládám, že struktura sportovních zájmů mládeže na Havlíčkovobrodsku je stejná i po vystřídání jedné základníškolské generace.
3. Očekávám, že nejsou výrazné rozdíly ve struktuře zájmů mládeže na Havlíčkovobrodsku při porovnání se zjištěnými daty rozsáhlejšího souboru testovaném v Olomouckém kraji.

3 METODIKA VÝZKUMU

3.1 Průběh šetření

Výzkum byl realizován ve školním roce 2005/2006 v období od října do prosince na třech základních školách v Havlíčkově Brodě. Výběr škol byl proveden náhodně. Konkrétně se jednalo o školy ZŠ Sady, ZŠ Žižkov a ZŠ Rubešova. Na ZŠ Sady je vždy jedna třída v ročníku se speciálním zaměřením na fotbal. Do výzkumu však nebyla zařazena žádná sportovní třída.

Výzkum byl prováděn ve vybraných třídách tak, aby byl na každé škole zastoupen jeden šestý, sedmý, osmý a devátý ročník. Vzhledem k zajištění zpětných informací a následného využití výsledků ve školské praxi nebyli náhodně vybráni respondenti, ale vždy byla diagnostikována celá třída, která se dané vyučovací hodiny tělesné výchovy účastnila.

Metodou výzkumu byl standardizovaný dotazník (příloha 1) vytvořený na fakultě tělesné kultury Palackého univerzity v Olomouci Frömelem a jeho spolupracovníky. Úvodní část dotazníku obsahuje pokyny k vypracování a identifikační položky. V této části dotazníku je zjišťována organizovaná a neorganizovaná tělocvičná aktivita ve volném čase, a to druh a počet hodin týdně strávených touto aktivitou. Hlavní část dotazníku tvoří devět oblastí:

1. Sportovní odvětví
2. Činnosti gymnastického charakteru
3. Činnosti atletického charakteru
4. Činnosti dle herního charakteru
5. Činnosti turistické
6. Činnosti klasifikované podle převažující pohybové schopnosti
7. Pohybové činnosti klasifikované dle zaměření
8. Sportovně technické aktivity
9. Činnosti plavecké.

Žáci určovali pořadí prvních pěti (respektive čtyř) sportovních odvětví, činností, disciplín z hlediska svého zájmu v každé oblasti zvlášť.

Dotazník byl již dříve použit při získávání informací o zájmech v oblasti tělocvičné aktivity. Dotazník stejné struktury použil Frömel (1999) a Doležal (1998), s nimiž je tato práce porovnávána.

Dotazníky byly zanechány učitelům tělesné výchovy na daných školách, kteří byli instruováni, jak správně dotazníky vyplnit. Učitelé pak s dětmi dotazníky vyplňovali během hodiny tělesné výchovy. Při předávání dotazníku byl žákům co možná nejpřesněji vysvětlen postup při vyplňování. Byl sdělen účel dotazníku, a také zdůrazněn smysl vyplnění identifikačních položek. Nevyplnění identifikačních položek by se mohlo odrazit zařazením vyplněného dotazníku do chybného souboru. Takovýto dotazník by pak byl zcela nepoužitelný. Dotazníky, jenž nebyly správně vyplněny, byly ze zkoumaného souboru vyřazeny. Jednalo se o 43 dotazníků.

3.2 Charakteristika zkoumaného souboru

Sledovaný soubor tvořilo celkem 283 žáků základních škol. Z toho 144 dívek a 139 chlapců. Podrobnější popis souboru je uveden v tabulce 1.

Tabulka 1. Struktura testovaného souboru

	dívky	chlapci	celkem
ZŠ Sady	53	51	104
ZŠ Žižkov	42	45	87
ZŠ Rubešova	49	43	92
celkem	144	139	283

Z tabulky 1 vyplývá, že obě pohlaví jsou na všech školách zastoupena poměrně rovnoměrně a nedochází tedy k výraznější převaze ani dívek ani chlapců na žádné ze tří uvedených základních škol. Soubor je tedy z hlediska počtu zastoupení jednotlivých pohlaví téměř totožný.

3.3 Statistické zpracování výsledků

Ke zpracování dat byla využita tzv. čárková metoda postupného vyhodnocování jednotlivých dotazníku. Pořadí bylo bodově ohodnoceno a to od pěti do jednoho bodu, od prvního místa po páté, popřípadě od čtyř do jednoho

bodů v případě čtyř možností. Činnosti, disciplíny nebo odvětví byly pak dle bodů seřazeny od nejoblíbenějších po nejméně zajímavé.

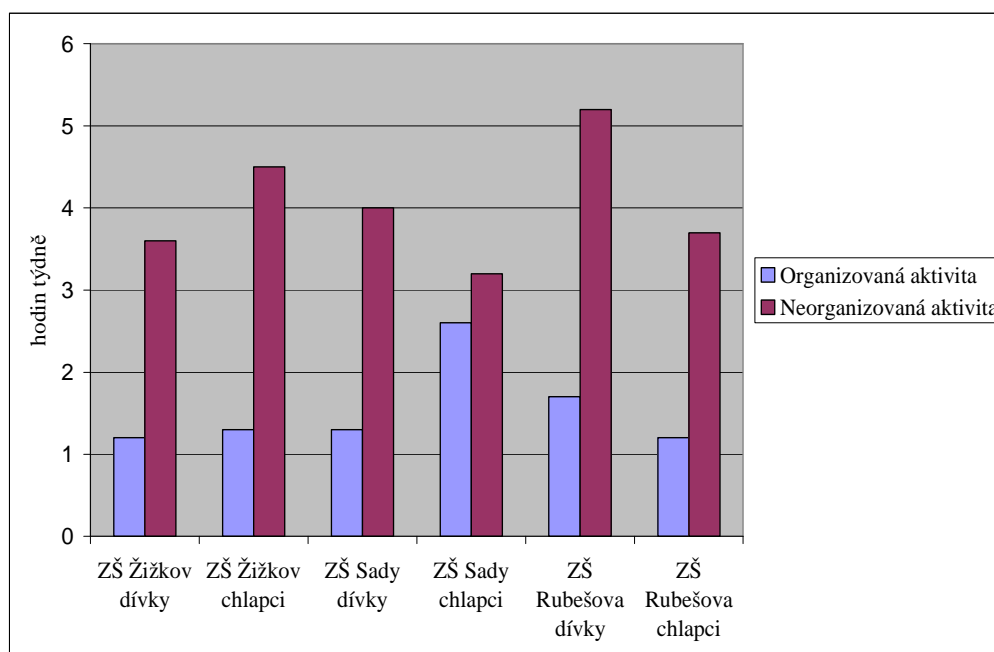
Každá z oblastí testu obsahuje rozličné množství položek. Respondenti vyplňovali pořadí pouze prvních pěti činností, disciplín nebo odvětví. Vzhledem k vyššímu počtu položek v některých oblastech zůstaly některé z nich neoznačené. Aby bylo pořadí oblíbenosti správné, byla tato položka automaticky doplněna o průměrnou hodnotu pořadí zbylých nevyplněných položek. Např. první oblast sportovních odvětví obsahuje sedmnáct položek, přičemž nevyplněných mohlo zůstat až dvanáct. Tyto oblasti by pak byly doplněny na hodnotu 11,5. Dotazníky, které nebyly vyplněny dle těchto instrukcí, nebyly do zpracování výsledků zahrnuty.

4 VÝSLEDKY A DISKUZE

4.1 Organizované a neorganizované aktivity

Můžeme konstatovat, že zapojení mládeže do organizované i neorganizované pohybové aktivity je nedostačující z hlediska významu pohybu pro zdravý ontogenetický vývoj jedince. Tento závěr koresponduje s předešlými výzkumy (Frömel, 1999 a Doležal, 1998) a potvrzuje, že reálná pohybová aktivita dětí a mládeže není dobrá, jak vidíme na grafu 1.

Graf 1. Zapojení žáků ZŠ na Havlíčkobrodsku v roce 2005 do organizované a neorganizované sportovní pohybové aktivity

Z grafu 1 vyplývá častější zapojení v neorganizovaných sportovních aktivitách a to na všech testovaných školách. Nejvíce sportovců zapojených v organizované sportovní pohybové aktivitě je v ZŠ Sady. U dívek je tomu tak na ZŠ Rubešova. Dle tabulky 3 z hlediska zapojení do organizované pohybové aktivity převládají u chlapců sportovní hry, dále pak úpoly, plavání, atletika a tanec. V neorganizované pohybové aktivitě jsou to pak sportovní hry, turistika, plavání, atletika a kondiční kulturistika. Dle tabulky 5 u dívek z hlediska organizované pohybové aktivity převládají sportovní hry, tanec, rytmická

gymnastika, plavání a atletika s orientačním během. V neorganizované pohybové aktivitě pak u dívek převládá turistika, sjezdové lyžování, plavání, sportovní hry a bruslení.

Zajímavé je, že chlapci na ZŠ Sady, kteří jsou celkově nejvíce zapojeni do organizované pohybové aktivity, mají nejméně neorganizované pohybové aktivity. Je to nejspíše způsobeno právě tím, že jsou zapojeni v organizované aktivitě a již ve volném čase tolik nevyhledávají další pohybovou aktivitu a dávají přednost jiným zájmům. V porovnání s ostatními skupinami je jejich zapojení v organizované aktivitě významně větší někdy až dvojnásobné. Je to patrně dáno umístěním školy v centru Havlíčkova Brodu, odkud je snadné docházet na tréninky a cvičení, a také dobrou pověstí školy, co se týče podpory sportu.

Celkově lze říci, že nejlépe z hlediska objemu pohybové aktivity na tom jsou dívky ze ZŠ Rubešova, které mají nejvíce neorganizované pohybové aktivity. Rozdíly mezi ostatními školami však nejsou nijak významné.

4.2 Hlavní oblasti struktury sportovních zájmů

4.2.1 Jednotlivá sportovní odvětví – chlapci

Jak lze vyčíst z tabulky 3, na prvním místě v pořadí zájmů je v současnosti u chlapců na základních školách v Havlíčkově Brodě plavání. I přestože je o plavání v současnosti celkově velmi vysoký zájem, z hlediska jeho propagace, jako jednoho z nejzdravějších sportů, je toto první místo také částečně ovlivněno výstavbou nového plaveckého bazénu v centru Havlíčkova Brodu. Po něm pak u chlapců následují sportovní hry. To je způsobeno prostým faktem, že chlapci mají velmi blízko ke všem aktivitám, při kterých mohou porovnávat schopnosti a dovednosti přímo s protivníkem a při nichž je hlavním cílem porážka soupeře. Dále pak následuje sjezdové lyžování, jehož oblíbenost v posledních deseti letech prudce vzrůstá vlivem rozvoje carvingu a dále pak snowbordingu, který se v současnosti těší velké oblibě u mladých. Dalšími v pořadí oblíbenosti zájmů je u chlapců turistika a bruslení. Turistika je významná svým postavením mezi, dnes často propagovanými, tzv. zdravotními sporty, a právě proto je i velmi oblíbená.

Jistě to také souvisí i s velkým rozvojem cyklotras a stezek, jejichž budování je v současné době na Vysočině podporováno.

Tabulka 2. Struktura a porovnání zájmů o sportovní odvětví u chlapců na testovaných základních školách na Havlíčkovobrodsku v roce 2005

sportovní odvětví	ZŠ Žižkov (n=45)			ZŠ Sady (n=51)			ZŠ Rubešova (n=43)			medián Z	variační rozpětí Z
	Z	OA	NA	Z	OA	NA	Z	OA	NA		
atletika i běh	6	3,5	4	7	10	5	7	10	3	6	1
sp. tech. aktivity	12,5	11,5	12	8	10	11,5	10	10	12	10	4,5
kanoistika	11	11,5	12	12	10	11,5	13	10	12	12	2
kond. kulturistika	9	11,5	5	11	10	3	12	10	5,5	11	3
lyžování běh	7	11,5	12	6	10	11,5	6	10	12	6	1
lyžování sjezd	4,5	11,5	12	3	10	11,5	2	10	4	3	2,5
moderní gym.	16,5	11,5	12	16,5	10	11,5	16,5	10	12	16,5	0
orientační běh	12,5	11,5	12	10	10	11,5	8	10	12	10	4,5
plavání	1	3,5	2	1	10	5	1	10	5,5	1	0
rytmická gym.	16,5	11,5	12	16,5	10	11,5	15	10	12	16,5	1,5
sportovní gym.	15	11,5	12	15	10	11,5	16,5	10	12	15	1,5
sportovní hry	2	1	1	2	1	2	4	1	1,5	2	2
tanec	8	3,5	12	13	10	11,5	9	10	12	9	5
turistika	3	11,5	3	4	10	1	5	10	1,5	4	2
úpoly	10	3,5	12	9	2	5	11	2	12	10	2
bruslení	4,5	11,5	6	5	10	11,5	3	10	12	4,5	2
windsurfing	14	11,5	12	13	10	11,5	14	10	12	14	1

Vysvětlivky: Z - pořadí zájmů
 OA - pořadí četnosti dle zapojení do organizované aktivity
 NA - pořadí četnosti dle zapojení do neorganizované aktivity

Nejméně oblíbenými sporty jsou v současnosti u chlapců všechny formy gymnastiky, která pro chlapce představuje spíše dívčí sport. Dále pak windsurfing a kanoistika, pro něž v regionu nejsou vhodné podmínky.

Dle tabulky 3 z hlediska organizované pohybové aktivity u chlapců převažuje jednoznačně nejvíce zapojení do sportovních her, dále pak do úpolových sportů, plavání, atletiky a tance. Zapojení do organizovaných aktivit ostatních sportů je téměř nulové. V neorganizovaných pohybových aktivitách převažují opět jednoznačně sportovní hry, dále pak turistika, atletika, plavání a kondiční kulturistika.

Mezi jednotlivými školami je v pořadí zájmů dle tabulky 2 nejvýznamnější rozdíl u tance, kde je variační rozpětí $R=5$. To je dáno zapojením několika žáků ZŠ Sady do tanečního klubu Fanatic. Dále pak jsou největší rozdíly u orientačního běhu a sportovně technických aktivit, kde je $R=4,5$. V tomto případě se dá říci, že ZŠ Rubešova je významnou kolébkou orientačních běžců, neb velká část běžeckého klubu navštěvovala a navštěvuje právě ZŠ Rubešovu. Naopak nejmenší rozdíl v pořadí zájmů u chlapců je u plavání, kde je $R=0$. Jak již bylo řečeno, je to ovlivněno především výstavbou nového krytého bazénu.

Při porovnání aktuálních výsledků s již naměřenými daty v r. 1997 a se souborem testovaným v Olomouckém kraji se dle tabulky 3 potvrdil Spearmanův koeficient pořadové korelace r_p a to pro hladinu významnosti $\alpha=0,01$. Můžeme tedy tvrdit, že pořadí zájmů je během vystřídání jedné školské generace stále v čase. Stejně tak se Spearmanův koeficient r_p potvrdil i pro srovnání s Olomouckým krajem a to také pro hladinu významnosti $\alpha=0,01$. Největší rozdíly v pořadí zájmů jsou v porovnání současnosti a r. 1997 u sportovně technických disciplín, kde je $R=4,5$. Je to patrně dáno velkým rozvojem a zvýšením popularity horských kol právě v době před deseti lety. Dnes již chlapci berou horská kola jako samozřejmost, a tak poklesl i zájem o toto odvětví. Dalším významný rozdíl je u tance $R=3,5$. To je dáno vznikem nového populárního tanečního klubu Fanatic v r. 2000.

Při porovnání Havlíčkobrodsko a Olomouckého kraje jsou nejpatrnější rozdíly u tance kde $R=4,5$ a dále u windsurfingu $R=3$. To je patrně dáno rozdílnými podmínkami, které jsou na Havlíčkobrodsku pro windsurfing naprosto

nevyhovující. Celkově je však pořadí zájmů u Olomouckého kraje velmi podobné pořadí zájmů v současnosti na Havlíčkovobrodsku.

Tabulka 3. Struktura a porovnání zájmů o sportovní odvětví u chlapců základních škol na Havlíčkovobrodsku a v Olomouckém kraji

sportovní odvětví	Havlíčkův Brod 2005 (n=139)			Havlíčkův Brod 1997 (n=139)			Olomoucký kraj 1999 (n=1978)			medián Z	variační rozpětí R _{Z1}	variační rozpětí R _{Z2}
	Z	OA	NA	Z	OA	NA	Z	OA	NA			
atletika i běh	7	4	3	5,5	4	5,5	6	3	3	6	2,5	1
sp. tech. aktivity	12	11,5	13	7,5	3	3	14	5	4,5	12	4,5	2
kanoistika	13	11,5	13	10	12	8,5	12	13,5	8	12	3	1
kond. kulturistika	11	11,5	5	13	12	10	9	6	6	11	2	2
lyžování běh	6	11,5	13	9	12	14	7	10	16,5	7	3	1
lyžování sjezd	3	11,5	6	4	12	8,5	4	8	12	4	1	1
moderní gym.	17	11,5	13	17	12	14	16	17	15	17	0	1
orientační běh	10	11,5	13	11	6	14	10	15,5	12	10	1	0
plavání	1	4	4	2	12	4	1	4	4,5	1	1	0
rytmická gym.	16	11,5	13	16	12	14	17	15,5	14	16	0	1
sportovní gym.	15	11,5	13	15	5	14	15	13,5	10	15	0	0
sportovní hry	2	1	1	1	1	1	2	1	1	2	1	0
tanec	8,5	4	13	12	12	14	13	11	9	12	3,5	4,5
turistika	4	11,5	2	5,5	12	2	5	2	7	5	1,5	1
úpoly	8,5	2	7	7,5	2	7	8	9	2	8	1	0,5
bruslení	5	11,5	8	3	12	5,5	3	7	12	3	2	2
windsurfing	14	11,5	13	14	12	14	11	12	16,5	14	0	3

Vysvětlivky: Z - pořadí zájmů
 OA - pořadí četnosti dle zapojení do organizované aktivity
 NA - pořadí četnosti dle zapojení do neorganizované aktivity
 R_{Z1} - variační rozpětí mezi zájmy Havlíčkův Brod 2005 a 1997
 R_{Z2} - variační rozpětí mezi zájmy Havlíčkův Brod 2005 a Olomoucký kraj

4.2.2 Jednotlivá sportovní odvětví – dívky

Dle tabulky 5 je u dívek na Havlíčkobrodsku v současnosti nejoblíbenější v pořadí zájmu plavání, stejně tak jako před deseti lety. Mezi další nejpopulárnější sporty patří tanec, jehož popularita roste u děvčat díky tanečnímu klubu Fanatic, dále sjezdové lyžování, turistika a bruslení. Oblíbenost sjezdového lyžování je ovlivněna vývojem carvingu a snowbordingu, jehož oblíbenost během posledních let obrovsky vzrostla. Oblíbenost turistiky, jak již bylo výše řečeno, úzce souvisí s její propagací jako zdravé aktivity a s velkým rozvojem cyklotras a turistických stezek. Bruslení je stejně jako u chlapců i u děvčat oblíbeno pro svou nenáročnost na vybavení a dostupnost v zimních měsících, kdy mnoho ostatních letních sportů nelze provozovat. Nejméně oblíbenými sporty jsou u dívek kondiční kulturistika, nejspíše pro její silové zaměření, dále kanoistika, pro kterou nejsou v regionu vhodné podmínky, a orientační běh a sportovně technické aktivity. Celkově převažuje u dívek zaměření zájmů na sportovní odvětví, která je snazší provozovat ve volném čase.

Dle tabulky 5 převažují u dívek v organizované pohybové aktivitě sportovní hry, dále tanec a rytmická gymnastika, do které zařazovaly dívky i aerobik. Obě dvě sportovní odvětví souvisejí s velkým rozvojem aerobiku a s vybudováním nového sportovního centra, které je využíváno jednak širokou veřejností ve volném čase, tak mládeží, která zde může vstoupit do tanečního nebo aerobikového klubu. Mezi další oblíbené organizované aktivity patří plavání, atletika a orientační běh. Provozování ostatních sportů v organizované formě je téměř nulové. V neorganizované pohybové aktivitě u dívek převažuje zájem o turistiku, sjezdové lyžování, plavání, sportovní hry a bruslení. Důvody, proč jsou tato sportovní odvětví v neorganizovaných činnostech preferována, jsou stejně jako u pořadí zájmů a jsou popsány výše.

Mezi jednotlivými školami je dle tabulky 4 nejvýznamnější rozdíl v pořadí zájmů u moderní gymnastiky $R=6,5$. Tento významný rozdíl je dán pravděpodobně různým zastoupením moderní gymnastiky v hodinách tělesné výchovy, neb zapojení do org. i neorg. aktivit je téměř stejné. Dále je velký rozdíl u sportovně technických aktivit $R=5$, u kanoistiky, rytmické gymnastiky, sportovních her a tance $R=4$. Naopak nejmenší rozdíl v pořadí zájmů je u kondiční

kulturstiky $R=0,5$, která je na všech školách na dně popularity a dále pak u turistiky, plavání, lyžování, běhu a atletiky $R=1$.

Tabulka 4. Struktura a porovnání zájmů o sportovní odvětví u dívek na testovaných základních školách na Havlíčkovobrodsku v roce 2005

sportovní odvětví	ZŠ Žižkov (n=42)			ZŠ Sady (n=53)			ZŠ Rubešova (n=49)			medián Z	variační rozpětí Z
	Z	OA	NA	Z	OA	NA	Z	OA	NA		
atletika i běh	9	11	6,5	8	11,5	3	8	4	6	8	1
sp. tech. aktivity	14	11	13,5	16	11,5	14	11	11	13,5	14	5
kanoistika	16,5	11	13,5	14,5	11,5	14	13,5	11	13,5	14,5	4
kond. kulturstika	16,5	11	13,5	17	11,5	8	16,5	11	6	16,5	0,5
lyžování běh	8	11	8,5	9	11,5	14	9	11	13,5	9	1
lyžování sjezd	4	11	3	4,5	11,5	6	3	11	2,5	4	1,5
moderní gym.	10	11	13,5	13	11,5	14	16,5	11	13,5	13	6,5
orientační běh	12	11	8,5	14,5	4,5	14	15	11	13,5	14,5	3
plavání	1	4	4,5	2	4,5	4	1	11	2,5	1	1
rytmická gym.	6	3	13,5	3	1	9	7	2	6	6	4
sportovní gym.	14	11	13,5	11	11,5	14	13,5	11	13,5	13,5	3
sportovní hry	5	1	4,5	6	3	2	2	1	6	5	4
tanec	2	2	6,5	1	2	14	5	3	9	2	4
turistika	7	11	1	7	11,5	1	6	11	1	7	1
úpoly	11	11	13,5	12	11,5	10	10	11	13,5	11	2
bruslení	3	11	2	4,5	11,5	7	4	11	6	4	1,5
windsurfing	14	11	13,5	10	11,5	14	12	11	13,5	12	4

Vysvětlivky: Z - pořadí zájmů
 OA - pořadí četnosti dle zapojení do organizované aktivity
 NA - pořadí četnosti dle zapojení do neorganizované aktivity

Tabulka 5. Struktura a porovnání zájmů o sportovní odvětví u dívek základních škol na Havlíčkovobrodsku a v Olomouckém kraji

sportovní odvětví	Havlíčkův Brod 2005 (n=144)			Havlíčkův Brod 1997 (n=136)			Olomoucký kraj 1999 (n=2217)			medián Z	variační rozpětí R_{Z1}	variační rozpětí R_{Z2}
	Z	OA	NA	Z	OA	NA	Z	OA	NA			
atletika i běh	8	5,5	6	9	6	7	6	4	4	8	1	2
sp. tech. aktivity	14	12	15	16	6	4	17	9	10	16	2	3
kanoistika	16	12	15	13	13	14	16	10	14	16	3	0
kond. kulturistika	17	12	9	17	13	9	15	12,5	9	17	0	1
lyžování běh	9	12	10	11	13	14	10	16,5	12	10	2	1
lyžování sjezd	4	12	2	8	13	14	4	14	8	4	4	0
moderní gym.	13	12	12	7	8	10	9	15	15	9	6	4
orientační běh	15	5,5	12	12	6	14	12	12,5	16,5	12	3	3
plavání	1	4	3	1	13	6	1	6,5	3	1	0	0
rytmická gym.	6	3	7	6	3,5	3	8	3	6	6	0	2
sportovní gym.	12	12	15	10	2	8	11	6,5	11	11	2	1
sportovní hry	5	1	4	5	1	2	5	2	2	5	0	0
tanec	2	2	8	2	13	5	2	1	5	2	0	0
turistika	7	12	1	3,5	13	1	7	8	1	7	3,5	0
úpoly	10	12	11	15	3,5	14	13	5	13	13	5	3
bruslení	3	12	5	3,5	13	10	3	11	7	3	0,5	0
windsurfing	11	12	15	14	13	14	14	16,5	16,5	14	3	3

Vysvětlivky: Z - pořadí zájmů
OA - pořadí četnosti dle zapojení do organizované aktivity
NA - pořadí četnosti dle zapojení do neorganizované aktivity
 R_{Z1} - variační rozpětí mezi zájmy Havlíčkův Brod 2005 a 1997
 R_{Z2} - variační rozpětí mezi zájmy Havlíčkův Brod 2005 a Olomoucký kraj

Při porovnání aktuálních výsledků, s již naměřenými daty v r. 1997 a se souborem testovaným v Olomouckém kraji dle tabulky 5, se potvrdil Spearmanův koeficient pořadové korelace r_p a to pro hladinu významnosti $\alpha=0,01$. Můžeme tedy tvrdit, že pořadí zájmů je během vystřídání jedné školské generace stále

v čase. Stejně tak se Spearmanův koeficient r_p potvrdil i pro srovnání s Olomouckým krajem a to také pro hladinu významnosti $\alpha=0,01$.

Největší rozdíly v pořadí zájmů u děvčat jsou při porovnání s r. 1997 u moderní gymnastiky $R=6$ a úpolů $R=5$. Dále u sjezdového lyžování $R=4$, což je dáno velkým rozvojem carvingu a snowbordingu během posledních deseti let a zvyšováním úrovně poskytovaných služeb v našich horských střediscích. Dále je velký rozdíl zájmů u turistiky $R=3,5$, u níž, stejně tak jako u chlapců, poklesla oblíbenost především z důvodu menšího zájmu o horská kola, která jsou dnes již standardním vybavením. Nejmenší rozdíl v pořadí zájmů je u sportovních her, tance, plavání, kondiční kulturistiky a rytmické gymnastiky, kde je $R=0$. Tyto sporty jsou trvale v popředí zájmu mládeže. Při porovnání zjištěných dat s dostupnými výsledky Olomouckého kraje jsou největší rozdíly v pořadí zájmů u moderní gymnastiky $R=4$, u windsurfingu, úpolů, orientačního běhu a sportovně technických aktivit. Nejmenší rozdíly v pořadí zájmů jsou u kanoistiky, sjezdového lyžování, plavání, sportovních her, tance, turistiky a bruslení, kde je $R=0$.

4.2.3 Disciplíny sportovní gymnastiky

Dle tabulky 3 a tabulky 5 patří gymnastika, jak sportovní tak i rytmická, u chlapců i dívek mezi málo oblíbené i málo provozované sportovní aktivity. Dle tabulky 6 tomuto celkovému výsledku odpovídá i fakt, že si žáci vybrali z nabídnutých gymnastických disciplín ve všech případech trampolínu, i přestože se jedná o netradiční gymnastické nářadí.

Chlapci po trampolíně dávají přednost přeskoku a kruhům a za nejméně oblíbené považují bradla a kladinu. U děvčat patří mezi oblíbenější disciplíny kruhy a přeskok, mezi nejméně oblíbené patří stejně jako u chlapců bradla a kladina. Zvláštností je, že právě děvčata zařadila kladinu na poslední místo, přestože se jedná o čistě dámské nářadí. Menší je zájem o akrobatická cvičení, což upozorňuje na nedostatky v pojetí akrobatických cvičení a v přístupech k nim.

Největšího rozdílu ve struktuře zájmů v gymnastických disciplínách mezi jednotlivými školami, bylo dosaženo dle tabulky 6 u akrobacie chlapců $R=2$. Ostatní rozdíly byly jak u chlapců tak i dívek v rozmezí $R=0$ až $R=1$.

Tabulka 6. Struktura a porovnání zájmu o disciplíny sportovní gymnastiky u žáků na testovaných základních školách na Havlíčkovobrodsku v roce 2005

gymnastické disciplíny	ZŠ Žižkov		ZŠ Sady		ZŠ Rubešova	
	chlapci (n=45)	dívky (n=42)	chlapci (n=51)	dívky (n=53)	chlapci (n=43)	dívky (n=49)
akrobacie	5	4	4	5	6	5
bradla	7	7	7	7	7	7
hrazda	4	5	5	4	4	4
kladina	6	6	6	6	5	6
kruhy	3	2	3	2	3	2
přeskok	2	3	2	3	2	3
trampolína	1	1	1	1	1	1
gymnastické disciplíny	medián chlapci	variační rozpětí chlapci	medián dívky	variační rozpětí dívky		
akrobacie	5	2	5	1		
bradla	7	0	7	0		
hrazda	4	1	4	1		
kladina	6	1	6	0		
kruhy	3	0	2	0		
přeskok	2	0	3	0		
trampolína	1	0	1	0		

Při porovnání struktury zájmů u gymnastických disciplín mezi zjištěnými daty a s dostupnými daty z r. 1997 jsou dle tabulky 7 největší rozdíly u akrobacie dívek $R=2$. Ostatní rozdíly jsou v rozmezí $R=0$ až $R=1$. Naprosto beze změn zůstalo hodnocení trampolíny, která byla i v r. 1997 ve všech případech na prvním místě. Z hlediska Spearmanova koeficientu pořadové korelace r_p se potvrdila stálost souboru a to u dívek i u chlapců pro hladinu významnosti $\alpha=0,01$.

Při porovnání výsledků s daty zjištěnými v Olomouckém kraji je patrné, že největší rozdíly ve struktuře zájmů gymnastických disciplín jsou dle tabulky 7 u akrobacie chlapců $R=2$, hrazdy dívek $R=2$ a kladiny chlapců $R=1,5$. Ostatní rozdíly se pohybovaly opět v menším rozmezí. Z hlediska Spearmanova koeficientu pořadové korelace r_p se potvrdila stálost souboru a to u dívek i u chlapců pro hladinu významnosti $\alpha=0,01$. Můžeme tedy konstatovat, že struktura zájmů o disciplíny sportovní gymnastiky je stabilní při porovnání s r. 1997 i se souborem testovaným v Olomouckém kraji.

Tabulka 7. Struktura a porovnání zájmu u disciplín sportovní gymnastiky žáků základních škol na Havlíčkovobrodsku a v Olomouckém kraji

gymnastické disciplíny	Havlíčkův Brod 2005		Havlíčkův Brod 1997		Olomoucký kraj 1999	
	chlapci (n=139)	dívky (n=144)	chlapci (n=139)	dívky (n=136)	chlapci (n=1978)	dívky (n=2217)
akrobacie	5	5	4	3	3	4
bradla	7	7	6	7	6	7
hrazda	4	4	5	5,5	5	6
kladina	6	6	7	5,5	7	5
kruhy	3	2	3	2	4	2
přeskok	2	3	2	4	2	3
trampolína	1	1	1	1	1	1
gymnastické disciplíny	medián chlapci	variační rozpětí chlapci R_{Z1}	variační rozpětí chlapci R_{Z2}	medián dívky	variační rozpětí dívky R_{Z1}	variační rozpětí dívky R_{Z2}
akrobacie	4	1	2	4	2	1
bradla	6	1	1	7	0	0
hrazda	5	1	1	5,5	0,5	2
kladina	7	1	1	5,5	1,5	1
kruhy	3	0	1	2	0	0
přeskok	2	0	0	3	1	0
trampolína	1	0	0	1	0	0

Vysvětlivky: R_{Z1} - variační rozpětí mezi Havlíčkův Brod 2005 a 1997
 R_{Z2} - variační rozpětí mezi Havlíčkův Brod 2005 a Olomoucký kraj

4.2.4 Atletické disciplíny

Z tabulky 3 a tabulky 5 je patrné, že postavení atletiky ve struktuře sportovních zájmů není ani dobré ani špatné. Pohybuje se v rozmezí od šestého do devátého místa. Zdá se, že atletické disciplíny celkově nepatří k nejfrekventovanějším v oblasti zájmů ani v organizované, či neorganizované aktivitě. Příčinou tohoto výsledku je pravděpodobně absence renomovaného atletického oddílu v regionu.

Dle tabulky 9 je na prvním místě v pořadí zájmů atletických disciplín u chlapců hod míčkem a granátem, dále skok daleký a sprint. Nejméně oblíbený je u chlapců skok vysoký a štafetový běh. U děvčat je nejoblíbenější skok daleký a hod míčkem a granátem, nejméně oblíbeným, stejně jako u chlapců, skok vysoký a vrh koulí.

Dle tabulky 8 jsou při porovnání jednotlivých škol největší rozdíly v pořadí zájmů atletických disciplín u chlapců u skoku dalekého a sprintu $R=2$. U

dívek jsou na testovaných školách největší rozdíly v běhu a u štafetového běhu $R=2$.

Tabulka 8. Struktura a porovnání zájmu o atletické disciplíny u žáků na testovaných základních školách na Havlíčkovobrodsku v roce 2005

atletické disciplíny	ZŠ Žižkov		ZŠ Sady		ZŠ Rubešova	
	chlapci (n=45)	dívky (n=42)	chlapci (n=51)	dívky (n=53)	chlapci (n=43)	dívky (n=49)
běh (i vytrvalostní)	3	3	4	4	4	5
hod (míček, granát)	1	1	1	2	2	2
skok daleký	2	2	3	1	1	1
skok vysoký	6	7	7	7	7	7
sprint	4	4	2	5	3	4
vrh koulí	5	6	5	6	5	6
běh štafetový	7	5	6	3	6	3
atletické disciplíny	medián chlapci	variační rozpětí chlapci	medián dívky	variační rozpětí dívky		
běh (i vytrvalostní)	4	1	4	2		
hod (míček, granát)	1	1	2	1		
skok daleký	2	2	1	1		
skok vysoký	7	1	7	0		
sprint	3	2	4	1		
vrh koulí	5	0	6	0		
běh štafetový	6	1	3	2		

Při porovnání výsledků za roky 2005 a 1997 jsou dle tabulky 9 největší rozdíly v umístění u skoku vysokého chlapců $R=2,5$ a vrhu koulí chlapců $R=2$. U dívek je největší rozdíl u skoku vysokého $R=3$ a u štafetového běhu $R=2$. Z hlediska Spearmanova koeficientu pořadové korelace r_p se mezi výsledky z roků 2005 a 1997 potvrdila stálost souboru u chlapců, ale pouze pro hladinu významnosti $\alpha=0,05$. U dívek se Spearmanuv koeficient pořadové korelace r_p nepotvrdil a pořadí zájmů se z hlediska tohoto koeficientu významně změnilo. Důvodem této statisticky významné změny bude pravděpodobně vystřídání učitelů na testovaných školách, kteří dávají přednost jiným disciplínám než jejich předchůdci. Dalším významným faktorem této změny bude patrně změna v materiálním vybavení jednotlivých škol.

Při porovnání zjištěných dat s dostupnými daty z Olomouckého kraje jsou dle tabulky 9 největší rozdíly v pořadí u skoku vysokého chlapců a vrhu koulí

$R=2$. U dívek jsou pak největší rozdíly v pořadí u skoku vysokého $R=2$. Z hlediska Spearmanova koeficientu pořadové korelace r_p se mezi výsledky a daty zjištěnými v Olomouckém kraji potvrdila u chlapců stálost souboru pro hladinu významnosti $\alpha=0,05$. U dívek Spearmanův koeficient pořadové korelace r_p potvrdil stálost souboru a pro hladinu významnosti $\alpha=0,01$.

Tabulka 9. Struktura a porovnání zájmu o atletické disciplíny žáků základních škol na Havlíčkovobrodsku a v Olomouckém kraji

atletické disciplíny	Havlíčkův Brod 2005		Havlíčkův Brod 1997		Olomoucký kraj 1999	
	chlapci (n=139)	dívky (n=144)	chlapci (n=139)	dívky (n=136)	chlapci (n=1978)	dívky (n=2217)
běh (i vytrvalostní)	4	4	3	3	3	4
hod (míček, granát)	1	2	1	1,5	2	2
skok daleký	2	1	2	1,5	1	1
skok vysoký	7	7	4,5	4	5	5
sprint	3	5	4,5	6	4	6
vrh koulí	5	6	7	7	7	7
běh štafetový	6	3	6	5	6	3
atletické disciplíny	medián chlapci	variační rozpětí chlapci R_{Z1}	variační rozpětí chlapci R_{Z2}	medián dívky	variační rozpětí dívky R_{Z1}	variační rozpětí dívky R_{Z2}
běh (i vytrvalostní)	3	1	1	4	1	0
hod (míček, granát)	1	0	1	2	0,5	0
skok daleký	2	0	1	1	0,5	0
skok vysoký	5	2,5	2	5	3	2
sprint	4	1,5	1	6	1	1
vrh koulí	7	2	2	7	1	1
běh štafetový	6	0	0	3	2	0

Vysvětlivky: R_{Z1} - variační rozpětí mezi Havlíčkův Brod 2005 a 1997
 R_{Z2} - variační rozpětí mezi Havlíčkův Brod 2005 a Olomoucký kraj

4.2.5 Sportovní hry – chlapci

Z tabulky 3 je zřejmé, že postavení sportovních her je velmi dobré a patří mezi nejoblíbenější sporty vůbec. U chlapců se umístily v pořadí zájmů na druhém místě hned po plavání. Co se týče zapojení do organizované i neorganizované aktivity jsou jasně na prvním místě. Z tabulky 11 vyplývá, že nejoblíbenější sportovní hrou u chlapců je fotbal. To je ovlivněno velkou tradicí, nenáročností na vybavení, úspěchy posledních let našeho reprezentačního týmu, ale především je to obrovskou rozšířeností fotbalu jako takového. Fotbal se

umístil na všech testovaných školách v pořadí zájmů na prvním místě, a stejně tak i u organizovaných i neorganizovaných aktivit obsadil jednoznačně první místo. Na další místo chlapci zařadili stolní tenis. To je ovlivněno především možností hry o přestávkách a nabídkou volitelných kroužků, které školy pro děti pořádají a kde má stolní tenis své nezastupitelné místo. Další v pořadí se umístil lední hokej, který patří k nejtradičnějším a nejúspěšnějším sportům v Havlíčkově Brodě. Na dalším místě se umístil nohejbal, což souvisí i s velkou oblíbeností fotbalu, a pak házená, jenž se těší také velké tradici. Nejméně úspěšnými v pořadí zájmů je u chlapců softbal, badminton a volejbal.

Z hlediska organizované aktivity dle tabulky 11 u chlapců opět vévodí jasně fotbal. Dále jsou to házená, lední hokej, stolní tenis a basketbal. V neorganizované aktivitě je na prvním místě opět fotbal, dále lední hokej, stolní tenis a basketbal.

Tabulka 10. Struktura a porovnání zájmu o sportovní hry u chlapců na testovaných základních školách na Havlíčkobrodsku v roce 2005

sportovní odvětví	ZŠ Žižkov (n=42)			ZŠ Sady (n=53)			ZŠ Rubešova (n=49)			medián Z	variační rozpětí Z
	Z	OA	NA	Z	OA	NA	Z	OA	NA		
badminton	10	7,5	6	9	7	6	8	6	9,5	9	2
házená	4	2,5	6	5	2	6	4	6	5	4	1
fotbal	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0
basketbal	5	7,5	3	3	7	2	9	3	9,5	5	4
lední hokej	3	2,5	4	6	7	3,5	2	6	2	3	4
nohejbal	7	7,5	6	2	7	6	5,5	6	9,5	5,5	5
volejbal	9	7,5	6	7	7	6	11	4	5	9	4
softbal	11	7,5	6	11	7	6	10	6	5	11	1
stolní tenis	2	7,5	2	4	7	3,5	3	2	5	3	2
tenis	6	7,5	6	8	7	6	5,5	6	5	6	2,5
vodní polo	8	7,5	6	10	7	6	7	6	9,5	8	3

Vysvětlivky: Z - pořadí zájmů
 OA - pořadí četnosti dle zapojení do organizované aktivity
 NA - pořadí četnosti dle zapojení do neorganizované aktivity

Při srovnání jednotlivých škol byl dle tabulky 10 největší rozdíl v pořadí zájmů chlapců u nohejbalu R=5 a u volejbalu, ledního hokeje a basketbalu R=4. Nejmenší rozdíl v pořadí byl u fotbalu R=0 a to u organizované i neorganizované aktivity. Lze tedy říci, že v regionálním srovnání je pořadí zájmů velmi

různorodé. Z her, které nebyly přímou součástí testu, se vícekrát objevil florbal a to u obou pohlaví.

Tabulka 11. Struktura a porovnání zájmu o sportovní hry u chlapců základních škol na Havlíčkovobrodsku a v Olomouckém kraji

sportovní odvětví	Havlíčkův Brod 2005 (n=139)			Havlíčkův Brod 1997 (n=139)			Olomoucký kraj 1999 (n=1978)			medián Z	variační rozpětí R_{Z1}	variační rozpětí R_{Z2}
	Z	OA	NA	Z	OA	NA	Z	OA	NA			
badminton	9,5	9	10	10,5	9,5	9,5	8	10	10	9,5	1	1,5
házená	5	2	6,5	9	3	9,5	6	7,5	5	6	4	1
fotbal	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0	0
basketbal	6	5	4	4	2	4	2	2	2	4	2	4
lední hokej	3	3	2	2	4	2	3	3	4	3	1	0
nohejbal	4	9	10	3	9,5	7	7	6	11	4	1	3
volejbal	9,5	6	6,5	8	7	3	9	7,5	7,5	9	1,5	0,5
softbal	11	9	6,5	5	6	5	10	9	7,5	10	6	1
stolní tenis	2	4	3	7	5	6	4	5	3	4	5	2
tenis	7	9	6,5	6	9,5	9,5	5	4	6	6	1	2
vodní polo	8	9	10	10,5	9,5	9,5	11	11	9	10,5	2,5	3

Vysvětlivky: Z - pořadí zájmů
 OA - pořadí četnosti dle zapojení do organizované aktivity
 NA - pořadí četnosti dle zapojení do neorganizované aktivity
 R_{Z1} - variační rozpětí mezi zájmy Havlíčkův Brod 2005 a 1997
 R_{Z2} - variační rozpětí mezi zájmy Havlíčkův Brod 2005 a Olomoucký kraj

Dle tabulky 11 při srovnání zjištěných dat mezi roky 2005 a 1997 jsou v pořadí zájmů u chlapců nejzávažnější rozdíly u softbalu $R=6$. Tento fakt je nejspíše způsoben zrušením okresní školní soutěže v softbalu, která v r. 1997 byla u žáků základních škol velmi oblíbená. Došlo tak k velkému poklesu zájmu o tuto sportovní hru. Další velký rozdíl je u postavení stolního tenisu $R=5$, který během obměny jedné školské generace obrovsky stoupl na popularitě. Je to dáno jeho prosazováním ve školách jako volitelného předmětu a úspěchy a propagací místního klubu stolního tenisu. Další významný rozdíl v postavení pak je u chlapců v házené. Na tom se jednoznačně podílí akce Handbal Help, která je po několik ročníků největší sportovní a kulturní akcí v Havlíčkově Brodě. Jedná se o velký mezinárodní turnaj žáků, který je mediálně velmi prosazován a s nímž je spojeno mnoho dalších kulturních akcí. Naopak nejmenší rozdíly jsou u fotbalu, který patří u chlapců jednoznačně v pořadí zájmů na první místo. Podle

Spearmanova koeficientu pořadové korelace r_p , se potvrdila těsně relativní stálost souboru a to pro hladinu významnosti $\alpha=0,05$.

Při porovnání Havlíčkovobrodského s Olomouckým krajem jsou dle tabulky 11 v pořadí zájmů u chlapců největší rozdíly v basketbalu $R=4$, který je mnohem více oblíbený v Olomouckém kraji. Tento rozdíl bude patrně pramenit z menší oblíbenosti a propagace basketbalu v Havlíčkově Brodě. Zde je na rozdíl od Olomouckého kraje basketbal velmi málo podporován a nehrají se zde žádné vysoké soutěže v žádné věkové kategorii. Další velký rozdíl v pořadí zájmů je u nohejbalu a vodního póla $R=3$. Nejmenší rozdíly v pořadí jsou pak u fotbalu a ledního hokeje $R=0$. Spearmanův koeficient pořadové korelace r_p potvrdil při srovnání těchto dvou souborů stálost při hladině významnosti $\alpha=0,01$.

4.2.6 Sportovní hry – dívky

Z tabulky 5 je patrné, že v pořadí zájmů dívek jsou v současnosti na Havlíčkovobrodsku sportovní hry na pátém místě. Avšak v zapojení do organizovaných aktivit jsou sportovní hry na prvním místě. Dle tabulky 13 je nejoblíbenější sportovní hrou u dívek volejbal. Vliv na to má jeho relativně malá fyzická náročnost a jeho dobrá pozice rekreačního sportu často provozovaného za účelem seznámení a pobavení se s kamarády. Hlavní důvod patrně bude jeho zařazení do školních osnov ve všech ročnících druhého stupně. Na druhé místo zařadily dívky házenou, která patří v Havlíčkově Brodě mezi oblíbené sporty díky akci Handbal Help, která je po několika ročnících největší sportovní a kulturní akcí v Havlíčkově Brodě. Mezi další oblíbené sporty u dívek patří basketbal, tenis a stolní tenis. Celkově lze říci, že dochází k růstu zájmů o pátkové sportovní hry. Mezi nejméně oblíbené naopak dívky zařadily softbal, lední hokej a nohejbal.

V zapojení do organizované aktivity u sportovních her patří dle tabulky 13 první místo házené, která je velmi populárním sportem, z již výše uvedených důvodů. Na druhém místě je volejbal. V pořadí provozování sportovních her u dívek vede jednoznačně volejbal. Je tomu nejspíše pro jeho nenáročnost a možnost dobré relaxace a seznámení. Dále pak basketbal a stolní tenis, což souvisí stejně jako u chlapců s provozováním zájmových kroužků na školách.

Při porovnání jednotlivých testovaných škol je dle tabulky 12 největší a velmi výrazný rozdíl v pořadí zájmů dívek u fotbalu $R=7$. Tento významný rozdíl ve struktuře zájmů je z hlediska regionu vysvětlitelný přítomností fotbalové třídy na ZŠ Sady, kde dívky umístily fotbal na první místo v pořadí sportovních her. Velké rozdíly jsou také u házené $R=5$ a u badmintonu $R=3$. Nejstabilnějším v regionálním srovnání je softbal $R=0$, který je na všech školách u dívek nejméně oblíbenou sportovní hrou.

Tabulka 12. Struktura a porovnání zájmu o sportovní hry u dívek na testovaných základních školách na Havlíčkovobrodsku v roce 2005

sportovní odvětví	ZŠ Žižkov (n=42)			ZŠ Sady (n=53)			ZŠ Rubešova (n=49)			medián Z	variační rozpětí Z
	Z	OA	NA	Z	OA	NA	Z	OA	NA		
badminton	4	5,5	9	6	6	4,5	7	7	5	6	3
házená	2	1	5	7	6	4,5	3,5	2	5	3,5	5
fotbal	8	5,5	9	1	6	3	5	7	5	3	7
basketbal	3	5,5	2,5	3	6	2	1	7	5	3	2
lední hokej	10	5,5	9	9,5	6	8,5	10	7	5	10	0,5
nohejbal	9	5,5	9	8	6	8,5	9	7	5	9	1
volejbal	1	2	1	2	6	1	2	1	1	2	1
softbal	11	5,5	9	11	6	8,5	11	7	5	11	0
stolní tenis	5	3	2,5	4,5	6	8,5	6	3,5	2	5	1,5
tenis	6	5,5	5	4,5	6	8,5	3,5	3,5	5	4,5	2,5
vodní polo	7	5,5	5	9,5	6	8,5	8	7	5	8	2,5

Vysvětlivky: Z - pořadí zájmů
 OA - pořadí četnosti dle zapojení do organizované aktivity
 NA - pořadí četnosti dle zapojení do neorganizované aktivity

Dle tabulky 13 při konfrontaci naměřených dat s již naměřenými daty v r. 1997 jsou nejzávažnější rozdíly v pořadí zájmů u basketbalu $R=3$, který u děvčat získává na stále větší popularitě. Dále pak u fotbalu $R=2,5$, což je způsobeno přítomností fotbalové sportovní třídy na jedné z testovaných škol. Naopak nejstabilnější v pořadí zájmů u dívek je na Havlíčkovobrodsku volejbal $R=0$, což je dáno jeho tradicí a snadnou dostupností. Při srovnání Spearmanovým koeficientem pořadové korelace r_p , se potvrdila stálost při srovnání těchto dvou souborů při hladině významnosti $\alpha=0,01$.

Při srovnání výsledků s Olomouckým souborem jsou dle tabulky 13 u dívek největší rozdíly v pořadí zájmů o volejbal a softbal $R=3$. Zatímco volejbal je

na Havlíčkobrodsku jasně na prvním místě, v Olomouckém kraji mu patří až čtvrté místo. U softbalu bude pravděpodobně hlavním důvodem tohoto velkého rozdílu přítomnost ženského softbalového týmu, který v Olomouci funguje. Naopak nejstabilnější z hlediska srovnání pořadí se jeví stolní tenis, nohejbal, lední hokej, basketbal $R=0$. V případě prvních třech výše jmenovaných se jedná o sportovní hry, které jsou pro dívky málo atraktivní. Basketbal je na druhém místě, jak na Havlíčkobrodsku tak v Olomouckém kraji. Při srovnání Spearmanovým koeficientem pořadové korelace r_p , se potvrdila stálost při srovnání těchto dvou souborů při hladině významnosti $\alpha=0,01$.

Tabulka 13. Struktura a porovnání zájmu o sportovní hry u dívek na základních školách na Havlíčkobrodsku a v Olomouckém kraji

sportovní odvětví	Havlíčkův Brod 2005 (n=144)			Havlíčkův Brod 1997 (n=136)			Olomoucký kraj 1999 (n=2217)			medián Z	variační rozpětí R_{Z1}	variační rozpětí R_{Z2}
	Z	OA	NA	Z	OA	NA	Z	OA	NA			
badminton	7	8	7	6	7,5	5	5	6	7,5	6	1	2
házená	3	1,5	4	2	2	3	1	2	2	2	1	2
fotbal	4,5	8	5	7	7,5	9	7	4	5	7	2,5	2,5
basketbal	2	8	2	5	7,5	2	2	5	3	2	3	0
lední hokej	10	8	10	11	7,5	9	10	9	10	10	1	0
nohejbal	9	8	10	10	7,5	9	11	10,5	10	10	1	0
volejbal	1	1,5	1	1	1	1	4	1	1	1	0	3
softbal	11	8	10	9	7,5	9	8	8	7,5	9	2	3
stolní tenis	6	3	3	4	3	5	6	7	6	6	2	0
tenis	4,5	4	7	3	7,5	5	3	3	4	3	1,5	1,5
vodní polo	8	8	7	8	7,5	9	9	10,5	10	8	0	1

Vysvětlivky: Z - pořadí zájmů
 OA - pořadí četnosti dle zapojení do organizované aktivity
 NA - pořadí četnosti dle zapojení do neorganizované aktivity
 R_{Z1} - variační rozpětí mezi zájmy Havlíčkův Brod 2005 a 1997
 R_{Z2} - variační rozpětí mezi zájmy Havlíčkův Brod 2005 a Olomoucký kraj

4.2.7 Hlavní druhy turistiky

Dle tabulky 3 zaujímá turistika u chlapců v pořadí zájmů páté místo a dle tabulky 5 u dívek sedmé místo. V neorganizované aktivitě se však vyskytuje u dívek na prvním místě a u chlapců na druhém. Tento velký rozdíl mezi pořadím zájmů a reálným provozováním turistiky je dán jejími nízkými nároky na materiál i finance. Dle tabulky 15 v pořadí zájmů u turistických disciplín jednoznačně převažuje cykloturistika a to jak u chlapců tak u dívek a nejen na

Havlíčkobrodsku, ale i v Olomouckém kraji. K zamyšlení je, že cykloturistika je v osnovách základních škol podporována naprosto minimálně a přitom by mohla vést k vytváření hlubšího a trvalejšího postoje k pohybové aktivitě.

Tabulka 14. Struktura a porovnání zájmu o jednotlivé druhy turistiky u žáků testovaných základních škol na Havlíčkobrodsku v roce 2005

turistika	ZŠ Žižkov		ZŠ Sady		ZŠ Rubešova	
	chlapci (n=45)	dívky (n=42)	chlapci (n=51)	dívky (n=53)	chlapci (n=43)	dívky (n=49)
cyklo	1	1	1	1	1	1
pěší	3	2	3	3	3	2
vodní	4	3	4	2	4	3
moto	2	4	2	4	2	4
turistika	medián chlapci	variační rozpětí chlapci	medián dívky	variační rozpětí dívky		
cyklo	1	0	1	0		
pěší	3	0	2	1		
vodní	4	0	3	1		
moto	2	0	4	0		

Tabulka 15. Struktura a porovnání zájmu o jednotlivé druhy turistiky u žáků základních škol na Havlíčkobrodsku a v Olomouckém kraji

turistika	Havlíčkův Brod 2005		Havlíčkův Brod 1997		Olomoucký kraj 1999	
	chlapci (n=139)	dívky (n=144)	chlapci (n=139)	dívky (n=136)	chlapci (n=1978)	dívky (n=2217)
cyklo	1	1	1	1	1	1
pěší	3	2	4	3	2	2
vodní	4	3	3	2	4	3
moto	2	4	2	4	3	4
turistika	medián chlapci	variační rozpětí chlapci R_{Z1}	variační rozpětí chlapci R_{Z2}	medián dívky	variační rozpětí dívky R_{Z1}	variační rozpětí dívky R_{Z2}
cyklo	1	0	0	1	0	0
pěší	3	1	1	2	1	0
vodní	4	1	0	3	1	0
moto	2	0	1	4	0	0

Vysvětlivky: R_{Z1} - variační rozpětí mezi Havlíčkův Brod 2005 a 1997
 R_{Z2} - variační rozpětí mezi Havlíčkův Brod 2005 a Olomoucký kraj

Dle tabulky 15 je u chlapců pak velký zájem o mototuristiku a nejméně je zajímavá vodní turistika. Oblíbenost mototuristiky zřejmě souvisí s pasivitou a pohodlností. Důvodem malé popularity vodní turistiky je patrně špatná dostupnost a její sezónnost. U dívek je pak na druhém místě pěší turistika, která je oblíbená pro svou finanční nenáročnost.

Dle tabulky 14 při porovnání jednotlivých testovaných škol je u chlapců struktura zájmů o turistiku naprosto shodná a to na všech školách. U dívek jsou rozdíly pouze mezi pěší a vodní turistikou $R=1$.

Při konfrontaci výsledků naměřených na Havlíčkovobrodsku v r. 2005 a v r. 1997 jsou rozdíly v pořadí zájmů pouze u pěší a vodní turistiky a to u dívek i chlapců $R=1$. Při srovnání Spearmanovým koeficientem pořadové korelace r_p , se nepotvrdila stálost při srovnání těchto dvou souborů ani u chlapců ani u dívek a to ani pro hladinu významnosti $\alpha=0,05$. Tento výsledek je však silně ovlivněn malou velikostí testovaných položek souboru.

Při porovnání výsledků Havlíčkovobrodsko a Olomouckého kraje jsou rozdíly pouze u chlapců mezi pěší a mototuristikou $R=1$. U dívek je pořadí zájmů naprosto shodné. Při srovnání Spearmanovým koeficientem pořadové korelace r_p , se u dívek potvrdila stálost při srovnání těchto dvou souborů pro hladinu významnosti $\alpha=0,05$. U chlapců se Spearmanův koeficient pořadové korelace nepotvrdil. To je opět dáno příliš málo položkami v testovaném souboru.

4.2.8 Rozvoj pohybových schopností

Z tabulky 17 vyplývá, že chlapci v současnosti dávají přednost rychlostním schopnostem před silovými, které byly upřednostňovány předcházející generací. Nejméně oblíbenými jsou u chlapců vytrvalostní schopnosti. U dívek jsou na prvním místě jednoznačně obratnostní schopnosti a dále pak rychlostní. Nejméně oblíbené jsou pro dívky vytrvalostní schopnosti.

Při porovnání jednotlivých škol jsou vzhledem k malé velikosti souboru patrné velké rozdíly. Stálost v pořadí si udržely u dívek obratnostní a rychlostní schopnosti, u chlapců to byly obratnostní a vytrvalostní schopnosti $R=0$.

Srovnáme-li výsledky z r. 2005 a v r. 1997, najdeme vždy u dívek i u chlapců rozdíly v pořadí zájmů o pohybové schopnosti a vzhledem k malému

počtu položek souboru se nepotvrdil Spearmanův koeficient pořadové korelace ani pro hladinu významnosti $\alpha=0,05$. Stejně tak se Spearmanův koeficient pořadové korelace nepotvrdil ani při srovnání s Olomouckým souborem. Nestálost tohoto souboru při porovnání s dostupnými daty je patrně dána špatnou představou o pohybových schopnostech a jejich využití v jednotlivých sportech.

Tabulka 16. Struktura a porovnání zájmu o pohybové schopnosti u žáků testovaných základních škol na Havlíčkovobrodsku v roce 2005

činnosti	ZŠ Žižkov		ZŠ Sady		ZŠ Rubešova	
	chlapci (n=45)	dívky (n=42)	chlapci (n=51)	dívky (n=53)	chlapci (n=43)	dívky (n=49)
obratnostní	3	1	3	1	3	1
rychlostní	1	2	2	2	1	2
silové	2	4	1	3	2	3
vytrvalostní	4	3	4	4	4	4
činnosti	medián chlapci	variační rozpětí chlapci	medián dívky	variační rozpětí dívky		
obratnostní	3	0	1	0		
rychlostní	1	1	2	0		
silové	2	1	3	1		
vytrvalostní	4	0	4	1		

Tabulka 17. Struktura a porovnání zájmu o pohybové schopnosti u žáků základních škol na Havlíčkovobrodsku a v Olomouckém kraji

činnosti	Havlíčkův Brod 2005		Havlíčkův Brod 1997		Olomoucký kraj 1999	
	chlapci (n=139)	dívky (n=144)	chlapci (n=139)	dívky (n=136)	chlapci (n=1978)	dívky (n=2217)
obratnostní	3	1	3	1	-	-
rychlostní	1	2	2	2	2	2
silové	2	3	1	4	1	3
vytrvalostní	4	4	4	3	4	4
činnosti	medián chlapci	variační rozpětí chlapci R_{Z1}	variační rozpětí chlapci R_{Z2}	medián dívky	variační rozpětí dívky R_{Z1}	variační rozpětí dívky R_{Z2}
obratnostní	3	0	-	1	0	-
rychlostní	2	1	1	2	0	0
silové	1	1	1	3	1	0
vytrvalostní	4	0	0	4	1	0

Vysvětlivky: R_{Z1} - variační rozpětí mezi Havlíčkův Brod 2005 a 1997
 R_{Z2} - variační rozpětí mezi Havlíčkův Brod 2005 a Olomoucký kraj

4.2.9 Zaměření pohybové činnosti

Znalost zájmů o zaměření pohybových činností je velmi důležitá z hlediska prosazování nových modelů výuky tělesné výchovy, neboť v zájmu o zaměření pohybových činností se objevuje i hodnotová orientace mládeže. Zjištěné výsledky odpovídají subjektivním pocitům i životním hodnotám mládeže tohoto věku, ale méně již požadavkům, které vyplývají ze současného zdravotního stavu adolescentů.

Dle tabulky 19 preferují chlapci kondiční a sportovní zaměření pohybové aktivity. Nejméně oblíbenými jsou estetické a tvůrčí pohybové činnosti. Dívky naopak staví do popředí estetické pohybové činnosti a dále činnosti tvůrčí a rekreační. Nejméně oblíbenými u dívek jsou kondiční a sportovní pohybové činnosti. Z toho je patrné, že v tomto případě jsou zájmy dívek a chlapců diametrálně odlišné. To je jasně dané psychologií a vývojem obou pohlaví. Dívky dávají přednost činnosti více tvořivé a chlapci naopak spíše výkonnostní takové, kde se mohou poměřovat.

Tabulka 18. Struktura a porovnání zájmu o zaměření pohybové činnosti u žáků testovaných základních škol na Havlíčkovobrodsku v roce 2005

zaměření	ZŠ Žižkov		ZŠ Sady		ZŠ Rubešova	
	chlapci (n=45)	dívky (n=42)	chlapci (n=51)	dívky (n=53)	chlapci (n=43)	dívky (n=49)
estetické	6	1	6	1	6	1
kondiční	1	6	2	5	1	6
sportovní	3	4	1	6	2	5
rekreační	2	2	3	4	3	3
tvůrčí	5	5	5	2	4	2
zdravotní	4	3	4	3	5	4
zaměření	medián chlapci	variační rozpětí chlapci	medián dívky	variační rozpětí dívky		
estetické	6	0	1	0		
kondiční	1	1	6	1		
sportovní	2	2	5	2		
rekreační	3	1	3	2		
tvůrčí	5	1	2	3		
zdravotní	4	1	3	1		

Při porovnání jednotlivých škol na Havlíčkobrodsku jsou největší rozdíly v zájmech chlapců o sportovní zaměření $R=2$. Největší stabilitu mají estetické pohybové činnosti $R=0$. U dívek je největší rozdíl v pořadí u tvůrčích pohybových schopností $R=3$ a nejmenší stejně jako u chlapců u estetických pohybových schopností.

Tabulka 19. Struktura a porovnání zájmu o zaměření pohybové činnosti u žáků základních škol na Havlíčkobrodsku a v Olomouckém kraji

zaměření	Havlíčkův Brod 2005		Havlíčkův Brod 1997		Olomoucký kraj 1999	
	chlapci (n=139)	dívky (n=144)	chlapci (n=139)	dívky (n=136)	chlapci (n=1978)	dívky (n=2217)
estetické	6	1	6	1	6	1
kondiční	1	6	1	5,5	1	2
sportovní	2	5	2	5,5	2	5
rekreační	3	2,5	3	3	3	3
tvůrčí	5	2,5	4	4	4	6
zdravotní	4	4	5	2	5	4
zaměření	medián chlapci	variační rozpětí chlapci R_{Z1}	variační rozpětí chlapci R_{Z2}	medián dívky	variační rozpětí dívky R_{Z1}	variační rozpětí dívky R_{Z2}
estetické	6	0	0	1	0	0
kondiční	1	0	0	5,5	0,5	4
sportovní	2	0	0	5	0,5	0
rekreační	3	0	0	3	0,5	0,5
tvůrčí	4	1	1	4	1,5	3,5
zdravotní	5	1	1	4	2	0

Vysvětlivky: R_{Z1} - variační rozpětí mezi Havlíčkův Brod 2005 a 1997
 R_{Z2} - variační rozpětí mezi Havlíčkův Brod 2005 a Olomoucký kraj

Dle tabulky 19 je při srovnání zjištěných dat s r. 1997 nejvýznamnější rozdíl u tvůrčích a zdravotních pohybových schopností u chlapců a stejně tak i u dívek. Při srovnání Spearmanovým koeficientem pořadové korelace r_p , se u chlapců potvrdila stálost souboru pro hladinu významnosti $\alpha=0,05$. U dívek se pak stálost dle Spearmanova koeficientu pořadové korelace nepotvrdila.

Při srovnání Havlíčkobrodsko s Olomouckým souborem dle tabulky 19 jsou největší rozdíly v pořadí opět u tvůrčích a zdravotních pohybových činností $R=1$ a u tvůrčích schopností u dívek $R=3,5$. Při srovnání Spearmanovým koeficientem pořadové korelace r_p , se u chlapců potvrdila stálost souboru pro

hladinu významnosti $\alpha=0,05$. U dívek se pak stálost dle Spearmanova koeficientu pořadové korelace nepotvrdila. Naopak u dívek se v pohybových činnostech setkáváme s naprosto odlišným složením zájmů, než jak tomu je u Olomouckého kraje.

4.2.10 Sportovně technické disciplíny

Struktura prezentovaných sportovně technických zájmů není při současném velmi rychlém vývoji zcela vyhovující. Sportovně technické aktivity jsou také nejvíce ovlivněny technickým rozvojem, módními vlivy apod., proto je třeba k výsledkům přistupovat obezřetně.

Tabulka 20. Struktura a porovnání zájmu o sportovně technické aktivity u žáků testovaných základních škol na Havlíčkovobrodsku v roce 2005

sportovně technické aktivity	ZŠ Žižkov		ZŠ Sady		ZŠ Rubešova	
	chlapci (n=45)	dívky (n=42)	chlapci (n=51)	dívky (n=53)	chlapci (n=43)	dívky (n=49)
cyklotrial	3	4	2	4	4	5
biatlon	7	6	7	7	7	7
modelářství	5	3	6	5	6	4
motorismus	2	7	3	6	2	6
horská kola, bikros	1	1	1	1	1	1
sportovní potápění	6	2	5	3	5	2
sportovní střelba	4	5	4	2	3	3
sportovně technické aktivity	medián chlapci	variační rozpětí chlapci	medián dívky	variační rozpětí dívky		
cyklotrial	3	2	4	1		
biatlon	7	0	7	1		
modelářství	6	1	4	2		
motorismus	2	1	6	1		
horská kola, bikros	1	0	1	0		
sportovní potápění	5	1	2	1		
sportovní střelba	4	1	3	3		

Z tabulky 3 a tabulky 5 vyplývá, že sportovně technické aktivity nejsou u žáků základních škol příliš oblíbeny. Dle tabulky 21 je nejoblíbenější sportovně technickou disciplínou jízda na horském kole u chlapců i dívek. Je to dáno snadnou dostupností, nenáročností na prostor a širokým rozšířením. Chlapci na druhé místo v pořadí zájmů dali motorismus, dívky sportovní potápění. Sportovní

potápění se u dívek patrně umístilo tak dobře, protože ho zařazují do velmi oblíbeného plavání (viz tabulka 5). Nejméně oblíbenou sportovně technickou aktivitou je u chlapců i dívek biatlon. Dívky zařadily na předposlední místo motorismus a chlapci modelářství.

Při porovnání jednotlivých testovaných škol dle tabulky 20 jsou u chlapců největší rozdíly u cyklotrialu $R=2$, u dívek je to u sportovní střelby $R=3$. Největší stabilitu má u chlapců zájem o horská kola a biatlon $R=0$. U dívek je to zájem o horská kola $R=0$.

Tabulka 21. Struktura a porovnání zájmu o sportovně technické aktivity u žáků základních škol na Havlíčkovobrodsku a v Olomouckém kraji

sportovně technické aktivity	Havlíčkův Brod 2005		Havlíčkův Brod 1997		Olomoucký kraj 1999	
	chlapci (n=139)	dívky (n=144)	chlapci (n=139)	dívky (n=136)	chlapci (n=1978)	dívky (n=2217)
cyklotrial	3	5	2	5	1	2
biatlon	7	7	7	7	7	6
modelářství	6	4	5	4	6	5
motorismus	2	6	3	6	4	7
horská kola, bikros	1	1	1	1	2	3
sportovní potápění	5	2	6	2	5	1
sportovní střelba	4	3	4	3	3	4
sportovně technické aktivity	medián chlapci	variační rozpětí chlapci R_{Z1}	variační rozpětí chlapci R_{Z2}	medián dívky	variační rozpětí dívky R_{Z1}	variační rozpětí dívky R_{Z2}
cyklotrial	2	1	2	5	0	3
biatlon	7	0	0	7	0	1
modelářství	6	1	0	4	0	1
motorismus	3	1	2	6	0	1
horská kola, bikros	1	0	1	1	0	2
sportovní potápění	5	1	0	2	0	1
sportovní střelba	4	0	1	3	0	1

Vysvětlivky: R_{Z1} - variační rozpětí mezi Havlíčkův Brod 2005 a 1997
 R_{Z2} - variační rozpětí mezi Havlíčkův Brod 2005 a Olomoucký kraj

Při konfrontaci naměřených výsledků s daty pořízenými v r. 1997 je dle tabulky 21 u dívek struktura zájmů o sportovně technické aktivity naprosto totožná. U chlapců jsou pak nepatrné rozdíly v rozmezí $R=0$ až $R=1$. Při srovnání Spearmanovým koeficientem pořadové korelace r_p , se u chlapců i dívek potvrdila stálost souboru pro hladinu významnosti $\alpha=0,01$.

Při srovnání Havlíčkobrodsko s Olomouckým krajem jsou nejvýznamnější rozdíly u chlapců u motorismu a cyklotrialu $R=2$, u dívek u cyklotrialu $R=3$. Tento závažný rozdíl bude dán nepřítomností cyklotrialového klubu na Havlíčkobrodsku. Při srovnání Spearmanovým koeficientem pořadové korelace r_p , se u chlapců potvrdila stálost souboru pro hladinu významnosti $\alpha=0,05$. U dívek se stálost souboru Spearmanovým koeficientem nepotvrdila.

4.2.11 Plavecké disciplíny

Dle tabulky 3 a tabulky 5 je zřejmé, že plavání je v současnosti jedním z nejoblíbenějších sportovních odvětví. Chlapci i dívky ho umístili na první místo v pořadí zájmů. Toto umístění je ovlivněno současným trendem o zdravý životní styl, do kterého patří i pravidelná sportovní aktivita, kterou často tvoří právě plavání, které je propagováno jako jeden z nejzdravějších sportů.

Tabulka 22. Struktura zájmu o jednotlivé plavecké způsoby u žáků testovaných základních škol na Havlíčkobrodsku v roce 2005

plavání	ZŠ Žižkov		ZŠ Sady		ZŠ Rubešova	
	chlapci (n=45)	dívky (n=42)	chlapci (n=51)	dívky (n=53)	chlapci (n=43)	dívky (n=49)
kraul	1	3	2	2	1	2,5
prsa	2	1	1	1	2	1
znak	3	2	3	3	3	2,5
motýlek	4	4	4	4	4	4
plavání	medián chlapci	variační rozpětí chlapci	medián dívky	variační rozpětí dívky	Havlíčkobrodsko 2005	
					chlapci (n=139)	dívky (n=144)
kraul	1	1	2,5	1	1	2,5
prsa	2	1	1	0	2	1
znak	3	0	2,5	1	3	2,5
motýlek	4	0	4	0	4	4

Z tabulky 22 je patrné, že mezi nejoblíbenější plavecké způsoby patří kraul a prsa. Chlapci preferují spíše kraul, který je jim bližší pro svoji rychlost a silovou náročnost. Dívky dávají přednost plaveckému způsobu prsa a na druhé místo umístily shodně znak a kraul. Nejméně oblíbeným plaveckým způsobem je u

dívek i chlapců motýlek. To je dáno jeho velkou fyzickou i technickou náročností, která nedovoluje jeho zvládnutí bez pravidelného tréninku.

Porovnání s Olomouckým krajem a Havlíčkovobrodskem v r. 1997 bohužel není možné pro nedostatek údajů.

5 SHRNUTÍ

Hlavním cílem diplomové práce bylo vyzkoumat strukturu sportovních zájmů z hlediska sportovních odvětví, sportovních disciplín a zaměření pohybové aktivity u chlapců i dívek na základních školách.

Výzkumu se zúčastnilo celkově 283 respondentů.

Výzkum byl realizován ve školním roce 2005/2006 v období od října do prosince na třech základních školách ve městě Havlíčkův Brod. Z důvodu objektivnosti měření do výzkumu neměly být zahrnuty specializované sportovní třídy. Výzkum byl prováděn v náhodně vybraných třídách, tak aby byl zastoupen vždy jeden šestý, sedmý, osmý a devátý ročník na dané škole. Jako metoda výzkumu byl zvolen dotazník, který byl rozdělen do devíti oblastí.

V poslední deváté oblasti jsou zastoupeny plavecké činnosti, které nebyly porovnány tak jako ostatní oblasti výzkumu. Bylo to z důvodu absence dat, se kterými by bylo možno plavecké činnosti porovnat.

Výsledky výzkumu prokazují nedostatečné zapojení mládeže do organizovaných i neorganizovaných pohybových aktivit provozovaných ve volném čase.

Struktura sportovních zájmů mládeže vykazuje určitou stabilitu a to především u oblíbených a méně oblíbených sportovních odvětví, sportovních disciplín a zaměření pohybové činnosti.

V zájmu o jednotlivá sportovní odvětví staví chlapci na první místa plavání, sportovní hry, sjezdové lyžování, turistiku a bruslení. Mezi dívkami je populární především plavání, tanec, bruslení, sjezdové lyžování a sportovní hry. Celkově převažuje zájem o sportovní odvětví, která je snazší provozovat ve volném čase.

V oddílu sportovních her jsou u chlapců nejoblíbenější fotbal, stolní tenis a lední hokej. Dívky pak upřednostňují volejbal, basketbal a házenou. Velký zájem však dívky mají celkově o pálkové hry.

Nejoblíbenější disciplínou ve sportovní gymnastice je u obou pohlaví jednoznačně trampolína. Vztah chlapců i dívek ke sportovní gymnastice i k jednotlivým disciplínám je celkově velmi negativní.

K nepreferovanějším atletickým disciplínám patří u chlapců hod míčkem a granátem a skok daleký. Dívky podobně jako chlapci preferují skok daleký a hod míčkem.

Nejoblíbenějším druhem turistiky je pro chlapce i dívky cykloturistika.

Z hlediska rozvoje pohybových schopností chlapci upřednostňují rychlostní a silové schopnosti. Dívky nejvíce zajímají obratnostní a rychlostní schopnosti.

Z výsledků zaměření pohybové činnosti je patrné, že pro chlapce je důležité kondiční zaměření, pro dívky pak estetické. Je zřejmé, že se v tom výrazně promítá hodnotová orientace mládeže. U chlapců i dívek je malý zájem o zdravotně zaměřené pohybové činnosti. Zjištěné výsledky odpovídají subjektivním pocitům i životním hodnotám dětí tohoto věku, ale méně již požadavkům, které vyplývají ze současného zdravotního stavu dětí.

Ve sportovně technických aktivitách jednoznačně dávají chlapci i dívky na první místo jízdu na horském kole.

V plavání je u chlapců nejoblíbenější plavecký způsob kraul a prsa. U dívek jsou to prsa.

Účelná diagnostika sportovních zájmů mládeže je velice důležitá a nové pojetí školní tělesné výchovy se bez ní neobejde. Okamžitá zpětná informace o struktuře sportovních zájmů umožní kvalifikované zásahy do obsahu i průběhu vyučovacího procesu v tělesné výchově a také do zapojení v pohybových aktivitách mimo školu.

6 ZÁVĚRY

- Dobrá orientace ve struktuře sportovních zájmů žáků je velmi důležitá při realizaci pojetí vyučovacího procesu ve vyučovacích jednotkách tělesné výchovy, které by mělo směřovat zejména k vyšší aktivitě, k rozvoji samostatnosti, tvořivosti, svobody a k individuálnímu rozvoji každého jedince.
- Znalost struktury sportovních zájmů umožňuje optimalizovat a zefektivňovat školní tělesnou výchovu i pohybové režimy ve volném čase.
- Při plnění cílů školní tělesné výchovy a v užším smyslu i cílů motorického učení by bylo žádoucí ve větší míře respektovat strukturální změny ve sféře sportovních zájmů a respektovat inklinaci jednotlivců či skupin k určitému zaměření pohybové aktivity.
- Cíle školní tělesné výchovy je žádoucí plnit ve větší míře prostřednictvím oblíbených pohybových činností. Mezi oblíbené pohybové činnosti je vhodné také zařadit méně přitažlivé, ale z hlediska rozvojového či zdravotního, nezbytné cíle, jako je rozvoj vytrvalosti, správné držení těla apod.
- Žáci dávají přednost pohybovým činnostem, které mohou uplatňovat ve volném čase a svým charakterem odpovídají potřebám volného času.
- Podmínky pro jednotlivá sportovní odvětví na školách nejsou v souladu se zájmy ani s provozovanou organizovanou pohybovou aktivitou.
- Sportovní zájmy žáků na jednotlivých testovaných základních školách vykazují poměrně vysokou stabilitu především u oblíbených a méně oblíbených sportovních odvětví, sportovních disciplín i zaměření pohybové činnosti.
- Sportovní zájmy žáků na Havlíčkobrodsku vykazují poměrně vysokou stabilitu při srovnání dostupných dat naměřených v minulosti se současnými výsledky.
- Sportovní zájmy žáků na Havlíčkobrodsku vykazují poměrně velkou stabilitu při porovnání se souborem testovaným v Olomouckém kraji.

- Mezi pohybovými zájmy chlapců i dívek jsou určité rozdíly. Z tohoto důvodu můžeme rozlišovat určité typicky mužské a typicky ženské sportovní zájmy. Lze ale konstatovat, že existuje řada pohybových činností, které jsou chlapcům i dívkám společné. Toto zjištění je nutné využívat zvláště při koedukovaných hodinách tělesné výchovy.
- Dívky mají největší zájem o plavání, tanec, bruslení, sjezdové lyžování a sportovní hry.
- Chlapci projevují zájem především o plavání, sportovní hry, sjezdové lyžování, turistiku a bruslení.
- Pohybová činnost v rámci neorganizované aktivity je častější než v rámci organizované aktivity, avšak i přesto je nedostatečná vzhledem k významu pro zdravý vývoj jedince.
- Zájem o pohybovou aktivitu není podmínkou pro pohybovou činnost v rámci organizované a neorganizované aktivity v dané oblasti, výjimkou je pouze zájem a reálné zapojení žáků v jednotlivých odvětvích sportovních her.
- Ve všech ročnících základních škol jsou sportovní hry v popředí zájmu. U chlapců je zájem o sportovní hry větší než u dívek.
- Sportovní hry zaujímají u dívek větší roli ve vlastních aktivitách ve volném čase, než jaká by jim podle struktury zájmu o jednotlivá sportovní odvětví odpovídala.
- Dominantní postavení ve struktuře zájmů o sportovní hry u chlapců zaujímá fotbal a u dívek volejbal. Stejné postavení má fotbal a volejbal ve volném čase.
- Mezi zájmem chlapců a dívek o sportovní hry existují významné rozdíly, což je třeba vzít v úvahu zejména při koedukovaném vyučování.
- V zájmu o gymnastické disciplíny převažuje jednoznačně pozitivní vztah k trampolíně, a to bez ohledu na stupeň školy a pohlaví.
- Mezi atletickými disciplínami jednoznačně dominuje skok daleký a hod míčkem.

- Jízda na kole je jednou z nejvíce oblíbených pohybových činností a navíc také jednou z nejčastěji uplatňovaných pohybových činností, bylo by proto žádoucí tento fakt na školách akceptovat a usměrňovat.
- U žáků výrazně přetrvává negativní vztah k rozvoji vytrvalostních schopností.
- Chlapci výrazně preferují kondiční a dívky estetické zaměření pohybové činnosti.
- Struktura sportovních zájmů je více ovlivněna podmínkami v regionu než konkrétními podmínkami na školách.
- Struktura sportovních zájmů je až na výjimky v souladu s výsledky předešlých výzkumů (Frömel, 1999 a Doležal, 1998).
- Zpětná vazba, kterou může dotazník a výsledky poskytnout, je cenná informace školám. Vypovídá o struktuře zájmů žáků a žaček, díky tomu ovlivňuje zkvalitnění vyučovacího procesu ve školní tělesné výchově.

7 LITERATURA

1. Bokůvka, J.: *Zájmy žáků v povinné tělesné kultuře*. 1. vyd. Praha: 1990. ISBN 80-565-6548-1.
2. Čáp, J.: *Psychologie pro učitele*. 2. vyd. Praha:1983. ISBN 14-255-83.
3. Čelikovský, S., aj.: *Antropomotorika pro studující tělesnou výchovu*. 3. vyd. Praha: 1990. ISBN 80-04-23248-5.
4. Doležal, D.: *Struktura sportovních zájmů a pohybových aktivit studentů a učitelů na vybraných základních školách v Havlíčkově Brodě*. [Diplomová práce.] Plzeň: 1998. Západočeská univerzita v Plzni.
5. Frömel, K, aj.: *Pohybová aktivita a sportovní zájmy mládeže*. 1. vyd. Olomouc: 1999. ISBN 80-7067-945-X.
6. Frömel, K.: *Struktura sportovních zájmů a pohybových aktivit mládeže*. 1. vyd. Olomouc: 1995. ISBN 80-568-4586-7.
7. Frömel, K.: Sporting Interests of Children Aged 10-13 in the Czech Republic. In *International Journal of Physical Education*. 3. Olomouc: 1994. ISBN 58-658-2315-4.
8. Hrčka, J.: Hierarchie tělovýchovných aktivit v rekreačnej telesnej výchove podľa oblubenosti. In *Teorie praxe tělesné výchovy*. 26. Bratislava: 1978. ISBN 15-654-46.
9. Košťál, Z.: *Úloha potřeb a zájmů v rozvoji člověka*. 1. vyd. Praha: 1987. ISBN 80-356-2546-6.
10. Kreipl, J.: *Pohybová aktivita obyvatelstva*. 1. vyd. Praha: 1973. ISBN 10-566-84.
11. Macák, I., Hošek, V.: *Psychologie tělesné výchovy a sportu*. 1. vyd. Praha: 1989. ISBN 14-520-89.
12. Nakonečný, M.: *Encyklopedie obecné psychologie*. 2. vyd. Praha: 2003. ISBN 80-200-0625-7.
13. Nakonečný, M.: *Motivace lidského chování*. 1. vyd. Praha: 1997. ISBN 80-200-0582-7.

14. Prášilová, M.: K oblíbenosti tělesné výchovy a sportu u dětí předpubertálního věku. In *Tělesná výchova mládeže*. 44. Praha: 1978. ISBN 15-598-12.
15. Rychtecký, A., Fialová, L.: *Didaktika školní tělesné výchovy*. 2. vyd. Praha: 2004. ISBN 80-7184-659-7.
16. Říčan, P.: *Psychologie osobnosti*. 1. vyd. Praha: 1982. ISBN 15-568-68.
17. Smékal, V.: *Pozvání do psychologie osobnosti*. 1. vyd. Brno: 2002. ISBN 80-357-6584-7.
18. Suchomel, A.: *Materiály ke cvičení z antropomotoriky*. 1. vyd. Liberec: 1994.

8 PŘÍLOHY

Příloha 1. Dotazník sportovních zájmů

Dotazník sportovních zájmů

1. Poh|aví' (M|ž) škola, třída, datum: _____
2. Uved'te zapojení v některé z tělovýchovných organizací: ANO NE
Sport. oddělení: _____ Výkon. úroveň: _____ Hod. v týdnu: _____
3. Uved'te nejčastěji prováděnou neorganizovanou pohybovou aktivitu ve volném čase: _____
Hod. v týdnu: _____
4. Uved'te, podle svého názoru, úroveň své sportovní výkonnosti vzhledem k ostatním spolužákům
PODPRŮMĚRNÝ – NADPRŮMĚRNÝ
5. Určete pořadí prvních pěti (někde jen čtyř) sportovních oddělení, činností, zaměření a disciplín podle Vašeho zájmu, a to v každé části označené I. až IX. zvlášť.

I. Pořadí – ODVĚTVÍ

- ___ atletika (i běhání)
- ___ sport. techn. aktiv.
- ___ kanoistika, veslování
- ___ kondiční kulturistika
- ___ lyžování – běh
- ___ lyžování sjezdové
- ___ moderní gymnastika
- ___ orientační běh
- ___ plavání
- ___ rytmická gymn. (aerobic)
- ___ sportovní gymnastika
- ___ sportovní hry
- ___ tanec
- ___ turistika (i cyklo)
- ___ úpoly (sebeobrana)
- ___ bruslení
- ___ windsurfing
- ___ jiné _____

IV. Pořadí – HRY

- ___ badminton
- ___ házená
- ___ fotbal
- ___ basketbal
- ___ lední hokej
- ___ nohejbal
- ___ volejbal
- ___ softbal
- ___ stolní tenis
- ___ tenis
- ___ vodní pólo
- ___ jiné _____

VII. Pořadí – ZAMĚŘENÍ ČINNOSTI

- ___ „estetické“ (důraz je kladen na pohybový projev, cvičení s hudbou)
- ___ „kondiční“ (převažuje rozvoj síly, rychlosti a vytrvalosti)
- ___ „sportovní“ (převažuje výkonnostní pojetí)
- ___ „rekreační“ (převažuje odreagování, kompenzace, aktivity pro volný čas)
- ___ „tvůrčí“ (převažuje samostatnost, promýšlení činnosti, tvořivost)
- ___ „zdravotní“ (důraz na správné držení těla, protahovací cvičení, úpravu hmotnosti apod.)

II. Pořadí – GYMNASTIKA

- ___ akrobacie
- ___ bradla
- ___ hrazda
- ___ kladina
- ___ kruhy
- ___ přeskok
- ___ trampolína

V. Pořadí – TURISTIKA

- ___ cyklo
- ___ pěší
- ___ vodní
- ___ moto

VIII. Pořadí – SPORTOVNĚ TECHNICKÉ AKTIVITY

- ___ cyklotrial
- ___ biatlon
- ___ modelářství
- ___ motorismus
- ___ horská kola, bikros
- ___ sportovní potápění
- ___ sportovní střelba
- ___ jiné _____

III. Pořadí – ATLETIKA

- ___ běh (vytrvalostní)
- ___ hod (míček, granát)
- ___ skok daleký
- ___ skok vysoký
- ___ sprint
- ___ vrh koulí
- ___ běh štafetový
- ___ jiné _____

VI. Pořadí – ČINNOSTI

- ___ obratnostní
- ___ rychlostní
- ___ silové
- ___ vytrvalostní

IX. Pořadí – PLAVÁNÍ

- ___ kraul
- ___ prsa
- ___ znak
- ___ motýlek